

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravišтво in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinjeva ulica št. 5, II nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Pošte hranilnice podruž v Ljubljani št. 10-711

Izhaja vsak teden

Naročnine za tuzemstvo: četrtletno 1.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 8. t. m. naslednje vojno poročilo: Na cirenaiskem bojišču delovanje izvidniških oddelkov.

Nemške letalske sile so na področju pri Tobruku, Bardiji in Marsa Matruhu hudo bombardirale in s strojnimi obstreljevali zbirajoča se motorna vozila, taborišča in razna skladišča.

Povzročile so izgube med četami, uničile vojne potrebščine in povzročile mnogo požarov. Pri angleškem letalskem napadu na Sirto je bilo šest žrtev in malo škode. Skupine osnih letal so podnevi in ponoči hudo napadale Malto in bombardirale letališča in pomorska oporišča. Bombe najtežjega kalibra z nemških letal so zadale podmornico in jo gotovo uničile. Ena križarka je bila zadeta. V letalskih spopadih nad otokom so nemška lovska letala sestrelila tri Bristol B'enheime. Pri letalskem napadu na Palermo 4. t. m. je bil sestreljen še tretji bombnik, ki je padel na ozemlje Palazza Adriana. Preteklo noč so torpedna letala napadla naš konvoj na poti. Eno izmed njih je bilo sestreljeno in se je še v zraku vnelo. Konvoj je brez škode nadaljeval svojo pot.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske je izdalo vojno poročilo, iz katerega povzemamo:

Na vzhodnem bojišču se nadaljuje hudo defenzivne borbe.

Razne skupine sovražnih sil so bile s protinapadi uničene. V borbah s sovražnimi številčno večkrat močnejšimi silami se je posebno izkazala 269 pehotna divizija, ki je v štirih tednih odbila več kakor 120 sovražnih napadov in je v številnih protinapadih uničila močne sovražne sile.

Iz Rima poročajo: Poročilo singapurskega guvernerja javlja, da

so japonske čete zasedle otok Pulau, ki leži v prav majhni oddaljenosti od otoka Singapura.

Po vesti iz Sagona postaja japonski pritisk na angleške položaje v Singapuru in na Javi čedalje hujši. Nedavni govor avstralskega zunanjega ministra je bil, kakor pravijo, zakrit politik priprave avstralske javnosti na najhujše.

× Nemški minister dr. Todt se je ponesrečil. Iz Berlina poročajo: Nemški minister za oboroževanje in municijo dr. Fritz Todt je med službenim poletom pri izvrševanju dolžnosti strmoglavil in se ubil. Hitler je odredil, da se nemški minister dr. Todt pokopje na državne stroške. Z dr. Todtom ki je odličen cestnogradbeni strokovnjak, je izgubila Nemčija enega izmed svojih najuglednejših mož.

× Abesinija in Halle Selasi. »Corriere della Sera« piše: Kar Angleži in Abesinci delajo danes v Abesiniji, Italije dosti ne zanima. Abesinija bo spet italijanska in bo dobila od Italije tisto omiko, ki ji jo je Italija že začela dajati in ki jo Abesinija potrebuje. Italije ne briga pogodba, ki so jo sklenili Angleži z neugusim Halle Selasijem in s katero mu vračajo abesinsko krono in dajejo na razpolago denar in uradnike za ponovno uvedbo njegove oblasti.

Nagradna tekma za pridelovanje semenskega krompirja

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednji pravilnik o nagradnem tekmovanju za najboljšo pridelovanje semenskega krompirja:

Za obdelovalce zemljišč v Ljubljanski pokrajini se razpisuje nagradno tekmovanje za najboljšo pridelovanje semenskega krompirja v pridelovalni dobi 1942-XX. Za tekmovanje je določeno 30 nagrad v skupnem znesku 23.800 lir.

Nagrade so razdeljene takole: 1. nagrada 3000, 2. nagrada 2500, 3. nagrada 2000, 4. nagrada 1500, 5. nagrada 1000 lir; za naslednjih 25 nagrad pa so določeni tile zneski: 900, 850, 700, 680, 660, 640, 620, 600, 580, 560, 540, 520, 500, 480, 460, 440, 420, 400, 380, 360, 340, 320 in 300 lir. Število in višina nagrade se lahko spremenita, ko se bodo nagrade podeljevale in sicer sporazumno z doseženimi uspehi tekmovalcev.

Prošnje za sprejem v tekmovanje se morajo predložiti do 31. maja pristojnim glavarstvom (odnosno mestnemu poglavarstvu v Ljubljani). Okrajna glavarstva bodo prošnje do 5. julija poslala kmetijskemu oddelku Visokega komisariata. V prošnji je navesti ime, priimek očetovo ime in bivališče tekmovalca; ali je lastnik zemljišča ali je v delnem kolonstvu, souživalec ali zakupnik; število in

površino onih kosov zemljišča, kjer se bo prideloval semenski krompir in ki se bo pripravilo za tekmovanje; površino posameznih sort, pri čemer se mora tekmovalce omejiti le na one sorte, ki so najbolj prikladne razmeram posameznih okolišev in krajin. Najmanjša površina, ki se pripusti k tekmovanju, je 3000 kv. metrov.

Tekmovanje bo vodil kmetijski oddelk Visokega komisariata v soglasju s kmetijsko poskusno in kontrolno postajo v Ljubljani. Ko bodo zbrani in s posebnimi ogledi na mestu samem overjeni vsi podatki, ki se nanašajo na kose zemljišč, sprejetih v tekmovanje, bo sestavljen seznam tekmovalcev po vrstnem redu. Pri sestavljanju seznama se bo upoštevalo naslednje: stopnja odpornosti proti boleznim, zlasti proti virusnim boleznim; čistost in kakovost dotične sorte; izvor in predkaljenje semenskega krompirja; posebna pazljivost tekmovalca pri pridelovanju. Razen tega se bodo upoštevali: izpopolnitvev gospodarskih pripomočkov, orodij, strojev in podobno zlasti kolikor se nanaša na shranjevanje semenskega krompirja (shramba).

Če je nagrajen tekmovalec v delnem kolonstvu ali souživanju mora odrediti ustrezni del nagrade kolonom ali souživalcem, in sicer v razmerju, po katerem se delijo prideški posestva.

Zimsko škropljenje sadnega drevja naj bo temeljito

Tudi sadje pomeni v teh časih znaten prispevek k ljudski prehrani. Zato je potrebno storiti vse, da bo letina čim boljša.

Škoda, ki jo napravijo razni živalski in rastlinski škodljivci po naših sadovnjakih, je tako velika, da jo je težavno oceniti. Samo cvetožer uniči pogosto nad tri četrte pridelke, a zimski pedic požre včasih do golega nežno cvetje in listje. Dalje imamo vse polno raznih uš in kaparjev, škrlup in druge škodljivce. Samo razni živalski zajedalci nam uničijo skoro eno tretjino celotnega sadnega pridelka, kar ni čudno, ker se pojavlja po naših sadovnjakih čez 1700 vrst samo živalskih škodljivcev. Da pa se rešimo teh nadležnežev, moramo sadno drevje pravilno gojiti, oskrbovati in redno škropiti.

Zimsko škropljenje sadnega drevja je že precej v navadi. S tem, da že jeseni prebelijo debela sadnih dreves z apnom, ne uničijo sadnih škodljivcev, temveč jim med razpokanim lubjem pripravijo le prezimovališče. Pred škropljenjem je treba vzeti v roke žago, nož, ščet in strgulo in temeljito očistiti drevo. Najprej odžagamo vse nalomljene, suhe, rakaste, pregoste, nenaravno rastoče in bolebe veje. Potem ostrgamo deblo, da se odločijo suho lubje, lišaj in

drugo. Zdaj šele temelito obrizgamo vse veje, vejice in deblo z dobrim škropivom.

Z zimskim škropljenjem sadnega drevja uničimo zelo mnogo sadnih škodljivcev, ker lahko rabimo mnogo močnejše škropivo, ker drevje še ni odgnalo. Zlasti uničimo zimskega pedica, zalego jajčec od listnih in krvavih uš, bolšice, prstničarje, razne molje, stenice, kaparje, cvetožera in druge. Tudi glivične bolezni, lišaj in mah zatremo s temeljitim škropljenjem.

Škropljena drevesa odženejo nekoliko kasneje, kar je dobro zaradi morebitnih poznih pomladnih slani. Brsti pa se na škropljenem drevju enakomerneje in hitreje razvijajo. Zimsko škropljenje učinkuje tudi ugodno na rodovitnost drevesa.

S čim pa naj škropimo pozimi da bomo dosegli uspeh? Z apnom ni nič, ker je nezadostno sredstvo. Vzeti moramo pač učinkovitejša sredstva. To so predvsem drevesni karbolineji in žveplenoapnena brozga. Izmed teh moramo dati prednost karbolineju, ki je močnejše sredstvo in uniči več škodljivcev, ker globlje prodre v razpoke. Zato se priporoča škropitev starih, zanemarnjenih sadovnjakov vsaj prvič z drevesnim karbolinejem. Drevesni karbolinej učinkuje le na škodljivce živalskega izvora, medtem ko ne

uniči raznih glivičnih bolezni. Pri škropljenju s karbolinejem pa moramo previdno postopati, ker lahko osmodimo cvetne in listne brste. Zato ne smemo škropiti prepozno. Pri nas uporabljamo od karbolinejev dendrin, arborin in neodendrin.

Za škropljenje ob koncu zime uporabljamo sedemodstotno do osemodstotno raztopino arborina in dendrina za jablane in hruške in petodstotno do šestodstotno raztopino za češnje, slive in češplje. Boljše je, da z bolj razredčenim škropivom temeljiteje premočimo drevo kakor z močnejšim škropivom le površno škropimo.

Zveploenapnena brozga pa naj bo za zimsko škropljenje petnajstodstotna do dvajsetodstotna. Z njo uničimo kaparje, bolšice, rdečega pajka, kodravost, plesni, razne glivice, mah in lišaj. Zveploenapnena brozga je sadnemu drevju manj nevarna in lahko z njo škropimo tudi tedaj, ko so brsti že nekoliko napeti. To škropivo je posebno primerno za marelice in breskve, ki jim drevesni karbolinej kaj hitro škoduje.

Kdaj pa naj prav za prav škropimo? Izkušnje so pokazale, da so razni zajedalci najboljčutljivejši ob koncu zime, ko se začnejo dramiti iz zimskega spanja. Zato mora sadjar škropiti prvič ob koncu zime, in sicer februarja in prvi teden v marcu, preden se pričnejo brsti napenjati. Škropimo ob mirnem, nekoliko vlažnem vremenu, ko je drevo vlažno, da se škropivo čim globlje vleže v razpoke in je vsaj nekaj stopinj toplote. Delo pa mora biti tako temeljito opravljeno, da ne ostane na drevesu prav nič suhega lubja.

Od 20. februarja bo treba imeti za prihod ali odhod z ozemlja občine Ljubljane redno dovoljenje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podstavi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX:

Člen 1 Od dne 20. februarja 1942-XX dalje morajo imeti vse osebe, starejše od 14 let, za prihod ali odhod z ozemlja občine Ljubljane redno potno dovolilnico (lasciapassare).

Člen 2 Potna dovolilnica se izda na pismeno in obrazloženo prošnjo, ki se mora vložiti razen v primerih dokazane nučnosti vsaj pet dni prej pri naslednjih uradih in poveljništvih:

a) za občino Ljubljano na rejonskih policijskih stražnicah;

b) za ostale kraje v pokrajini pri uradih javne varnosti ali pri najbližjem postainem poveljništvu kr. karabinieriev.

Člen 3 Potna dovolilnica je zavezana kolokovini 0,50 lire in mora biti opremljena s fotografijo, če prizadeti nima osebne izkaznice ali druge listine, ki se šteje za enakovredno na podstavi člena 6 naredbi z dne 24. januarja 1942-XX. Podatki osebne listine se morajo vnesti v potno dovolilnico.

Člen 4 Določbe prednih členov se ne uporabljajo za osebe, ki imajo redno dovolilo za prihod na ozemlje Ljubljanske pokrajine ali za odhod z nje.

Člen 5 Kdor nima stalnega bivališča v mestu Ljubljani, pa bi ga našli v njegovem okolišju ali kdor ima svoje stalno bivališče v mestu Ljubljani, pa bi ga našli zunaj njegovega okolišja brez potne dovolilnice ali z zastarano potno dovolilnico, se takoj zapre in se kaznuje, če dejanje ni huje kaznivo, upravnno po postopku določenem v naredbi z dne 26. januarja 1942-XX z zaplato do dveh mesecev in v denariu od 100 do 3000 lir.

Ljubljana dne 6. februarja 1942-XX

Visoki komisar Emilio Graziani

× Baje se nam obeta rana pomlad. V začetku drugega januarskega tedna so videli nad Jeruzalemom velike jate ptic selivk, letelih proti severu. Iz tega sklepajo, da bomo imeli letos zgodno pomlad.

Mali in veliki gospodar

Kako pridelamo zgodni krompir

Kdor ima količkaj večji vrt, stori prav, če si pridelaja kaj zgodnega krompirja, kajti v času, ko zgodni krompir dozori, to je junija, ni posebnih pridelkov. O pripravi krompirja za najzgodnejši pridelek beremo v zadnji številki »Sadijara in vrtnarja« izpod peresa C. J. tole:

Kdor hoče pridelati rani krompir že junija, mora zgodno sorto (na primer bintie) poprej nakaliti. Sadi naj torej silijene gomolje, ki so odgnali čvrste kali, preden jih daš v zemljo. Ko takšne gomolje posadimo ob koncu marca ali v začetku aprila, začno v toplih tleh takoj delati in razvijati korenine in kmalu ozelene. Zato dajejo silijeni gomolji za tri do pet tednov zgodnejši pridelek.

V Vinomeru pri Metliki so lani dali bintie na predkalitev že ob koncu januarja vsadili so ga na prostem v rahlo puhlico kmalu po 15. marcu in so dobili pridelek že ob koncu maja.

Za saditev na 50 kvadratnih metrih vrtnega prostora potrebuješ približno 20 ke celih semenskih gomoljev. Za seme so najboljši srednodebeli gomolji, ki so težki po 40 do 50 gramov, tako da pride na en kilogram 20 do 25 gomoljev.

Krompir mora biti v kleti pravilno shranjen, da ne začne že prej odganjati. Prve klice so zlato. Takoj po svečnici pripravimo nekaj semenskih gomoljev za siljenje. Odbrane gomolje položimo na lesno (na polico ali v plitev zaboj), toda le po eno plast. Gomolji naj

bodo z vrhom, ki ima več oces, obrnjeni navzgor in na svetlem. Prikladna je toplota približno 10 stopinj Celzija. Toplota in vlaga pospešujeta kalitev. Če je klet presuha, pokriješ gomolje z vlažno vrečo, dokler se ne kale. Lese po potrebi tudi obračaš, da dobe kali svetlobo z vseh strani. Na svetlobi ostanejo kali kratke in jedre ter dobe svojo značilno barvo (bitnje ima temnomodre dlakaste kali). Takšne debele, čvrste in kratke, le do pet centimetrov dolge kali se ne zlomijo tako hitro. Če so pa gomolji na lesu naloženi drug vrhu drugega, se kali preteonejo v doleže slabotne in krhke pozanike.

Gomolje s predkalmi posadiš na vrt navadno ob koncu marca, vsekakor pa šele tedaj, ko se zemlja že ogreje. Gredica mora biti prav dobro pripravljena, pognojena s prhko in redilno kompostnico in na toplem kraju. Lahko pomagaš tudi z umetnimi gnojili. Na 50 kvadratnih metrov daš dva kilograma superfosfata in poldrug kilogram kalijeve soli ter vse podkoplieš v zemljo že tri tedne pred saditvijo. Za saditev prenesi gomolje na vrt kar na lesah.

Sadi tako, da je kal zgoraj in da ne zlomiš nobenega brsta, približno 40×30 centimetrov narazen in ne pregloboko.

Če grozi pozen mraz, lahko obvaruješ rastline, ki imajo še malo listja z osutjem ali s primerno odejo. Zgodni krompir pri saditvi le plitvo pokriješ, zato pa je treba v tleh vsak gram skrbno prisuti s prstjo.

Najhujša bolezen je,

Spanje pred polnočjo je dvakrat bolj izdatno od spanja po polnoči

Ljudje, ki ne morejo spati, pravijo, da je to najhujša človekova bolezen. Gotovo ni prav prijetno, če človek, ki je izmučen od dnevnega dela, ponoči ne more zatisniti oči.

Z vprašanjem kdaj človek zadosti spi, so se že obširno bavili zdravniki vseh časov. Obstoje zdaj že kar nekaka osnovna pravila za spanje. Zadnje čase so prišli zdravniki še do nekaterih novih ugotovitev, ki zanimajo posebno tiste, ki ga neprestano muči bolezen, da ne more nikdar trdno zaspati in se vsaj za nekaj trenutkov otresti vsakodnevnih skrbi. Spanje je vendar nekaj najpotrebnejšega za človeka. Pravijo, da je prav tako potrebno kakor hrana. Kakor je človek brez hrane obsojen na smrt, tako mu tudi ni usojeno dolgo življenje, če ne more spati in se odpočiti.

Vsak človek vsaj približno ve, koliko spanja je zanj dovolj. Vsi namreč ne potrebujejo enako spanja. Večina zdravnikov je pred časom menila, da je za vsakega človeka dovolj osem ur spanja. Nekateri pa so vztrajali pri trditvi, da mora človek spati na dan vsaj devet ur, če hoče dočakati visoko starost. So pa tudi takšni ljudje, ki se počutijo silno nesrečne in utrujene, če ne morejo spati deset ur na dan. Danes pa mnogi zdravniki že mislijo čisto drugače. Pravijo, da se človek lahko privadi tudi na šest, šest ur spanja na dan. Te različne trditve povedo vsaj toliko, da je nač težavno postaviti kako določeno pravilo, ki bi držalo za vse enako. Koliko človek potrebuje spanja, je v prvi vrsti odvisno od nje samega in od njegovega telesnega ustroja.

Temu mnenju pa se je odločno uprli mož ki je po triletnih poskusih prišel do prepričanja, da človek le ob nepravem času spi in da mu je zato treba tako dolgo spati. Pri tej trditvi se je opiral na ugotovitve v naravi sami. Čvetlice zapro svoje glavice, ko solnce zaide. Vse gre torej »s kološmi vred« spat, kakor pravimo. Zato pa se zju-

če človek ne spi

traj ob prvem svitu spet prebude iz spanja.

Narava torej spi približno od tedaj, ko solnce zaide, do njegovega vzhoda. Zgodar pa se na raznih koncih sveta različno dolgo dani ali zvečer mrači. Pri nas traja nočni in jutnji somrak razmeroma dolgo. Po ugotovitvah omenjenega moža je spanje najboljše in najizdatnejše, če gre človek spati približno ob 19 uri. Ko pa se potem prvič zbudi, je dovolj spočit za nadaljevanje svoje dela in zato lahko takoj vstane, čeprav se morda zbudil že okoli polnoči. Že v tem kratkem času spanja si nabere toliko novih moči, da lahko opravi svoj dnevni nosel do večera, ko gre ob 19. sneti spati. Tudi omenjeni mož se strinja s splošnim mnenjem, da je spanje pred polnočjo dvakrat tako izdatno, kakor na polnoči. Če vzamemo to dobesedno, lahko trdimo, da človek potrebuje deset ur spanja, če gre spati po polnoči, če gre ob 19 uri pa samo pet. Omenjeni mož tudi pravi, da se človek prav v kratkem času nozdravi, če hodi »s kološmi vred«.

Neki danski zdravnik je s tem v zvezi postavil še drugo trditev, ki se zdi na prvi pogled skoro smešna. Načel je vprašanje, v katero stran neba mora biti človek obrnjen, če hoče dobro spati, ali proti severu, jugu, vzhodu ali zapadu. Kakor znano grede magnetne silnice zemskega magnetnega polja, no od severa proti jugu ali natančneje od severnega do južnega magnetnega polja. Trdijo, da človeško telo občuti precejšnje motnje, če leži tako, da ga zadene čim več magnetnih silnic. Ta danski zdravnik je po svojih poskusih dokazal, da človek najtrdnije spi tedaj, ko leži z glavo obrnjen proti severu in z nogami proti jugu. Magnetne silnice mu vstopajo pri glavi in izhajajo iz telesa pri nogah. Precej dobro človek spi tudi, če je obrnjen proti vzhodu. Toda vse te motnje pa se ne morejo primerjati z onimi, ki jih človek občuti tedaj, če je v spanju obrnjen z glavo proti zapadu.

Okostnjaki pripovedujejo o življenju naših pradedov

Mrlički govore v zelo jasnem jeziku tistim, ki jih razumejo in izdajajo tako mnoge reči, ki bi se zdele nepoučenemu človeku povsem nerazumljive. Znaki tega jezika so točni in človekoslovci jih lahko prečitajo še več sto ali tisoč let po smrti dotičnega človeka. Po

Lobanja pračloveka, najdena v Oldowayu

njih se dajo natanko ugotoviti ne samo spol, rasa in starost, temveč pogosto tudi vzrok smrti ali bolezni pred davnimi časi umrlega človeka.

Ali so pripadale izkopane kosti moškemu ali ženski? To se pozna navadno že na prvi pogled po kosteh samih. Ženski okostnjak je zmerom šibkejši od moškega. Tudi po lobanji sami se da v pretežni večini primerov ugotoviti spol. Ženska lobanja je namreč znatno manjša. Še zanesljivejši znak je medenica, ki je pri ženski mnogo širša kakor pri moškem. Poedine človeške rase se zelo razlikujejo med seboj. Zamorci imajo roke v primeri z nogami precej dolge, njihove lobanje so podolgovate in ozke, ocesne dolbine daleč narazen.

Višino človeka, čigar okostnjak preučujemo, lahko ugotovimo čisto natančno. Za podlago se vzame dolžina kosti v stegnu. Ta dolžina, izražena v milimetrih, se pomnoži pri moških z 1.88 in vsoti prištejemo 813.06 mm, pri ženskah s številko 1945 in prištejemo 728.44 mm. Ti računi veljajo splošno za vse rase in za vse čase. Tako so človekoslovci tudi ugotovili, da so merili najstarejši praljudje, živeči na zemlji pred stotisoč leti, povprečno samo 160 cm, ljudje pred 120.000 leti pa 183 cm. Razlika v višini kaže tudi na znatno izboljšanje življenjskih pogojev, ki je gotovo nastalo v tem dolgem času. Pozneje so pa postajali ljudje spet manjši in so skoro dosegli prvotno mejo 160 cm.

Starost umrlega človeka se da navadno določiti zelo natanko po kosteh in okoliščinah, kako te rasejo. Starost človeka, ki ni živel nad 21 let, se da ugotoviti z morebitno zmoto dveh do treh mesecev. Od 21. leta prevzamejo

vlogo časovnih nadzorovalnih ur šivi na lobanji, ki v gotovi starosti izginejo kakor na povelje. V 22., 24. in 26. letu se začnejo šivi na temenu postopno spajati. Prvi izgine brez sledu v 35. letu, drugi v 42., tretji pa v 47. letu. Starost od 21. do 47. let starega človeka se da torej ugotoviti zelo natanko. Po 30. letu preneha dotok krvi k ploščatim kostem, kakor sta lopatica in medenica. Te kosti postanejo potem suhe in krhke. Razen tega se pojavijo na koncu dolgih kosti ploskvice.

Po teh znakih je bila določena tudi starost čeških kraljev, pokopanih v Svetovidskem domu, kakor tudi starost egiptskega kralja Tutankamna. Ta je bil star po teh znakih 18 let, ko je umrl, njegov tast, pokopan v sosedni grobnici, pa 30 let. Po kosteh se da spoznati celo vzrok smrti, posebno nasilne. Na kosteh se poznajo sledovi kroglice ali noža. V vsakem takem primeru pa ni treba, da gre za umor. V pradavnih časih so pogosto zdravili duševne ali pa tudi druge bolezni tako, da so človeku odprli lobanjo, da bi mogli zli duhovi odleteti iz glave. Take lobanje so že večkrat našli. Če so robovi rane ostri, je to znak, da bolnik operacije ni preživel. Če so pa oglaženi, se iz tega sklepa, da je ostal živ.

Lobanja kitajskega pračloveka

Na okostnjakih, zlasti otroških, se večkrat poznajo sledovi raznih bolezni. Slabo razvite, krhke ali ukrivljene kosti kažejo, da otrok ni imel zadosti hrane. Z rentgenskimi žarki se dajo v takih primerih ugotoviti bele črte na kosteh. Te kažejo čas, kdaj je rast kosti pre-

nehala. Če poznamo redno rast kosti, lahko izračunamo starost, v kateri je otrok zbolel.

Okostnjak, ki ga smatra večina ljudi za del telesa, ki se ne izpreminja od polnoletnosti, ne ostane torej enak. Izpreminja se pod vplivom starosti in načina življenja, večkrat pa tudi pod vplivom smrti. Okostnjak kaže vso pot poedinca in rase skozi življenje ter služi učenjakom za mnoga dognanja, do katerih bi sicer ne mogli priti. Dognanja o razvoju človeka so odvisna od poznavanja njegovega okostnjaka.

Domači zdravnik

Kako morate zdraviti nervoznost? Nervoznost je bolezen, in vrhu tega še tiste vrste, ki jo je težavno prenašati. Kdor pravi, da se tudi s to boleznijo da živeti, vara samega sebe, ker to ni res. Človek živi res navzlic bolezni, toda trpi in nima nikakega veselja na življenju. Če ste nervozni, se ravnajte po tehle nasvetih in boste videli, da vam bo kmalu boljše. Idite kmalu spat in ostanite osem do deset ur v postelji. Preden zaspate, nikar ne čitajte. Odložite sleherni miselno delo na drugi dan. Ko vstanete, stopite pod mlačno prho ali pa se okopljite v topli vodi. Nato se malo natelovadite bodisi s prostimi vajami ali s hojo, plavanjem ali igro na prostem, kakršen je pač letni čas, toda ne toliko, da bi se utrudili. Nervoznost je včasih posledica slabe prebave. Jejite počasi, vselej ob isti uri, jejte preproste jedi, za pijačo pa naj vam bo sveža voda. Po obedu in večerji se nekoliko odpočijte.

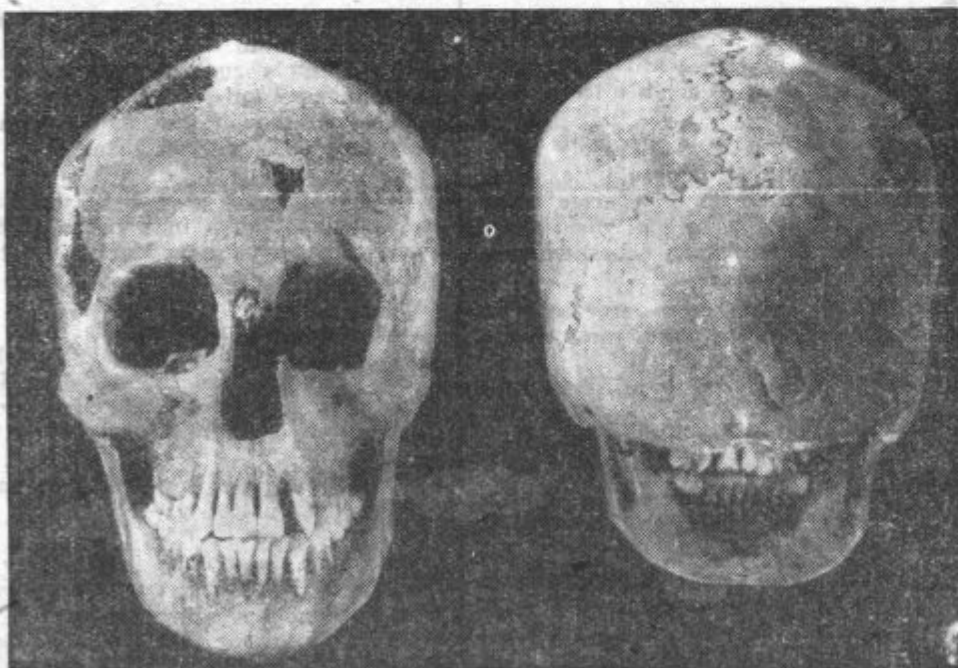
Česen je dobro zdravilo. Med prejšnjo vojno so v Galiciji jedli česen na kruhu z maslom kot zdravilo za črevesne bolezni. V drugih krajih, tako na južnem Madžarskem in na Štajerskem, drgnejo svinjino s česnom, da jo obvarujejo gnitja. Prav zaradi preprečevanja gnilobe ga priporočajo tudi zdravniki. Pri hudih črevesnih kataris so opazili, da uživanje sirovega česna naglo zamori gnilobne in bolezenske bakterije. Celó pri bolnikih s trdovratnim črevesnim katarjem se driska naglo poleže in bolnik dobi tek. Ker česen v nikakršnem pogledu ne škoduje, je priporočljiv tudi za deco, ki trpi na črevesju.

S kašljanjem in kihanjem se širijo bolezni dihal. Nalezljive bolezni dihal razširjajo največ kapljice, ki jih človek izmeče pri kašljanju in kihanju. Če krepak moški kihne, zlete kapljice malone dva metra daleč. Zato se pri kašljanju in kihanju obrni proč od ljudi in si deni pred nos in usta robec.

Kako se zjutraj osvežiš. Stopi takoj, ko zjutraj vstaneš, k odprtemu oknu in večkrat globoko vdihni in izdihni. Ta notranja zračna kopel bo tvojim pljučem dobro dela in ti vse telo okrepila. Nato pa si po možnosti telo okopli v ne preveč hladni vodi, napravi še malo prostih vaj, pa si okrepljen za vse dnevno delo.

Sredstva proti hripavosti. Če te nenadno prime hripavost, je to znamenje vnetja dihal (nosu, žrela, sapnika), kar je zlasti ob slabem vremenu pomladi in jeseni precej pogosta bolezen. Pa tudi pozimi, če se toplina pogosto spremeni. Pridružita se ji navadno še nahod in kašelj. Neogibno potrebno je, da se zapreš v toplo sobo in da ne govoriš mnogo, še manj pa poješ. Kajenje zelo škoduje. Najbolj priporočljive so tople pijače, zlasti čaj iz lipovega cveta. Vdihanje izvlečka iz smrekovih igel tudi pomaga. Če je hripavost dolgotrajnejša, ji je vzrok tvor ali pa oteklina v jabolku ali ohromenje glasotvornic, kar pa more zdraviti samo zdravnik.

Čas med okuženjem in obolenjem. Inkubacija se imenuje doba, ki preteče od trenutka, ko je prišel v telo povzročitelj bolezni, pa do tedaj, ko se je bolezen pojavila. Inkubacija znaša povprečno: za grižo tri do osem dni, za tifus sedem do 21 dni, za davico dva do pet dni, koze 10 do 14 dni, pegasti legar 10 do 14 dni, ošpice devet do štirinajst dni, škrlatinko štiri do sedem dni.

Predna in zadna stran lobanje pračloveka iz ledene dobe

Hitro nekaj italijanščine

Petintrideseta vaja

Še o prvi spregatvi

Deležnik zdajšnjega časa je pretežno samostalniške ali pridevniške narave. Tako je na primer deležnik glagola cantare (peti) cantante (pevajoč), a s spolnikom il cantante pomeni toliko kakor pevec. Amante (ljubeč) je deležnik glagola amare (ljubiti), s spolnikom l'amante pa pomeni ljubilec (v slovensčini beseda ljubilec sicer ni zelo običajna). Lahko pa ima samostalniška oblika tudi dopolnilo. Na primer: gli amanti la giustizia (ljubilci pravice).

Deležnik zdajšnjega časa nadomešča (kakor gerundij) cele stavke, in sicer najpogosteje oziralne stavke. Vendar pa raba deležnika zdajšnjega časa čedalje bolj gine. Kjer je le mogoče, rabi italijanski jezik namesto njega gerundij ali še večkrat oziralni stavek. Namesto: trovai mio padre cercante un libro (našel sem svojega očeta iskajočega knjigo, bo navadno rekel Italijan trovai mio padre che cercava un libro (našel sem očeta, ki je iskal knjigo)).

Mnogo pogostejše se italijanščina poslužuje gerundija, kakršne oblike Slovenci nimamo. Zato ga pri govorjenju italijanščine (radi zanemarjamo in nam je zato treba mnogo vaje. Rekli smo že, da je gerundij soroden deležniku. Zato ga za silo prevajamo tudi kakor deležnik zdajšnjega časa. Je pa gerundij dvojen: preprost ((gerundio semplice) in sestavljen (gerundio composto). Preprosti gerundij se tvori pri prvi spregatvi na-ando. Na primer: od amare (ljubiti) amando, od cantare (peti) cantando, chiamare (klicati) chiamando. Sestavljeni gerundij se tvori z gerundijem pomožnega glagola avere in deležnikom preteklega časa. Torej avêndo amato, avendo cantato, avendo chiamato. Pri glagolih premikanja pa se tvori s pomožnim glagolom essere in deležnikom preteklega časa. Na primer essêndo arrivato (arrivare — prispeti).

Gerundij nadomešča cel stranski stavek in je torej zmerom odvisen od nekega glavnega stavka. Če hočemo stranski stavek nadomestiti z gerundijem, mora biti osebek stranskega stavka isti kakor osebek glavnega stavka. Z gerundijem torej nadomeščamo stranske stavke, in sicer najpogostejše časovne (ki se začnajo s kadar), vzročne (ki se začnajo s ker) in pogoje stavke (ki se začnajo s če). Na primer: Andando a

spasso, incontrai il mio amico — quando andai a spasso, incontrai il mio amico (ko sem šel na sprehod, sem srečal svojega prijatelja. Za vzročni stavek: essêndo arrivato tardi, non andai a scuola. — perchè ero arrivato tardi, non andai a scuola (ker sem bil prispel pozno, nisem šel v šolo). Gerundij izraža tudi način dejanja. Na primer: andò chiamando (šel je klicajoč).

Kadar je dejanje stranskega stavka, ki ga izraža gerundij, istočasno z dejanjem glavnega stavka, rabimo preprosti gerundij, kadar pa je predčasno (preddobno), rabimo sestavljeni gerundij.

O razliki med nedovršenim preteklim časom (imperfetto in dovršnim preteklim časom (passato remoto) je treba vedeti, da prvi čas izraža trajajoče dejanje ali stanje v preteklosti, drugi čas pa enkratno dejanje ali stanje ali stanje ob nekem določenem času v preteklosti. Primeri: Io amava (nedovršni pretekli čas) teneramente mia madre (ljubil sem svojo mater nežno). Arrivai (dovršni pretekli čas) a Roma il due dicembre (prispel sem v Rim drugega decembra). Questo re regnò venticinque anni (ta kralj je vladal 25 let). V tem primeru se torej tudi rabi dovršni pretekli čas, ker je označeno stanje nekega določenega časa.

Nekaj stavkov za vajo.

Passiamo il tēmpo, giocondo coi nostri compagni. Avêndogli promesso di venire, non posso mancare alla mia paròla. Il signor Neri, desiderando di salutari prima della sua Partēnza, è stato qui vērso le tre. — Prevod: Čas preživljamo igrajoč se s svojimi tovariši. Ker sem mu obljubil priti, ne morem prelomiti svojo besedo. Gospod Neri je bil tukaj proti trem, ker je želel pozdraviti vas pred svojim odpotovanjem (pazi na besedni red). — Razlaga besed: passare il tēmpo — prebiti (preživeti) čas; giocare — igrati se; coi — con i (con — s, z); il compagno — tovariš; promettere — obljubiti (promesso je deležnik preteklega časa); di — v zvezi prometto di venire — obljubim priti (Slovenci v takem primeru ne potrebujemo še kakšne vmesne besede); mancare — manikati (mancare al dovere — ne izpolniti dolžnosti: v italijanščini torej s tretjim sklonom; mancare alla paròla — prelomiti besedo); salutarvi — salutare (pozdraviti) in vi (vas); prima di — pred (prima della partēnza — pred odpotovanjem, odhodom; vērso — proti (vērso le tre — proti tretji uri, blizu tretje ure).

stajali čedalje strastnejši. Ljubezen, kako slepa si!

Pod hribih se je vila lahna meglica, petelini so prepevali svoj jutnji pozdrav, ko je Minka slonela ob oknu in zrla za odhajajočim. Njeno oko je bilo motno, spomnila se je sinočnega večera, raz lic ji je zdrsnila solza in padla na kito rožmarina, ki je rasel pod oknom.

»Moja zvezda se je utrnila!« je pritajeno vzdihnila.

Se mnogo lepih večerov je doživela Minka v objemu izvoljenca. Minili so meseci in prijadrala je ona pustosiva megla, ki ubije človeku voljo. Ta čas je prinesel Minki žalost in trpljenje. Zapuščena od onega, ki ga je ljubila, je samevala v bolesi.

In onega dne, ko se po širnem svetu oznanjuje mir in ljubezen, je klečala pred oltarjem in molila. Prav v trenutku, ko so se po cerkvi razlegale besede: »Bratje, mir vam oznanjam, mir!« je slišala za seboj glas žene, ki je pobožno reklo svoji sosedici:

»To je ona Potočnikova, ki se je izpridila. Glej, še v cerkev pride.«

Kakor meč so jo presunile te besede, pogledala je proti Križanemu in zazdela se ji je, da ji šepetaje:

»Odpusti onim, ki te obrekujejo!«

»Odpuščam«, je zašepetala. »Odpuščam!«

Ko se je Minka vrnila domov, se je sklonila nad zibko. Dvoje nedolžnih oči se je uprlo v niene, raz lic ji je zdrsnila solza in padla v zibko. Ta solza ji je odvzela trpljenje, ker je prvič spoznala novo ljubezen, ljubezen matere do deteta, ki je trajna in nad vse požrtvovalna.

Minili so spet dolgi meseci. Njen ljubi se je vrnil. Nien ljubi, oče njenega otroka. Pozabila je vse trpljenje, kakor bi ga nikdar ne bilo, ko sta pred oltarjem drug drugemu obljubila zvestobo. J. J.

Sama sta hotela biti

Daleč zunaj v Tihem morju leži majhen otok. Na njem je uradnik, ki ima nalogo paziti na brzojavni kabel med Ameriko in Azijo.

V San Franciscu sta se poročila mlada človeka in sedla v avto. Ona mu je naslonila glavo na ramo.

»O, John, kako so me ti ljudje utrudili. Če bi si mogel človek privoščiti, da bi se odpeljal daleč od vsega vrvenja! Strašno si želim, da bi živela kje čisto v samotni s teboj.«

Sklonil se je k njej in jo nežno poljubil.

»Ali bi res rada, dušica?«

»Srček, bilo bi skoro preveč sreče, ali ne?«

Ovila mu je roke okoli vratu, da mu je kar dih jemalo.

Drugo jutro po zajtrku je rekel srečni mož:

Ljubica sladka, ali še pomniš, kaj si večraj rekla v avtu?«

»Da bi hotela zmerom biti sama s teboj, zmerom, zmerom!«

Toča poljubov. Potlej pa je John vzel iz žepa izrezek iz nekega lista.

»Kaj praviš na to?«

Brzojavni urad je v listu oglašal, da je na razpolago lahka in prijetna služba nadzornika na prekrasnem Markovem otoku. Visoka plača in vsa oskrba. Življenje kakor v raju.

Ker na otoku ni žive duše in se je izkazalo, da dozdajšnji nadzorniki navzlic vsem ugodnostim niso vzdržali dalje ko do tri leta, se je država odločila, da dá prednost oženjenemu prosilcu, ki bi moral vzeti ženo s seboj.

»O, John... samo midva, čisto sama...!«

Nova toča poljubov.

Leto nato sta se John in Marija vsak zase izkrcala v San Franciscu. Ločitev zakona je bila izvedena naelo in brez ovir.

Od takrat je že šestnaest mlado poročenih nadzornikov prebilo po leto dni na Markovem otoku in se po povratku dalo ločiti.

A. M.

Po trpljenju je prišla sreča

Počasi, kakor da mu je odvzeta zadna sila življenja, je prijadral preko oddaljenih gora mrak in ovil zemljo. Drevje je zašelestelo v lahki sapi, njegova pešem je tiho valovala. Mesec je prijadral izza oddaljenih gora.

V daljavi je samevala podružna cerkev na Gradišču in iz njenega osivelega zvonika se je oglasilo večerno zvonjenje. Glasovi so valovali po ozračju, hiteli v daljave in zamirali nekje za hribom.

Na podnožju so čepele kmetke hišice, njihova okna so se ozirala po svojem pastirju cerkvi in se smehljala, ker je okoli njih dihala pomlad.

Potok je pritajeno žuborel, boječ se, da ne bi z razposajenim skakljanjem budil ribe, ki so si pod skalovjem našle ugodno zavetje.

Ko je ugasnila posledna luč v hiši, je vso vas objel spanec, le pomlad je dihala enakomerno naprej, objela je Potočnikovo Minko, ki je slonela na oknu podstrešne izbice in zrla zamišljeno pred se. Poslušala je pesem pomladi.

Minkina duša je bila vsa prežeta od sreče, sanjala je in mislila o bodočnosti, ko bo počivala v objemu moža, ki ga ljubi. Njene

oči so žarele v ognju. Ko je ugledala na nebesnem svodu dve zvezdi tesno skupaj, kakor bi bili objeti, so se ji grudi hitreje dvignile.

»Ti zvezdi sta najini!« si je mislila.

Gledala je zvezdi in zdelo se ji je, da se je dvignila do njih in da ji šepetata nekaj skrivnostnega. Zdajci se je ena izmed zvezd utrnula. Utrinek je zdrčal po nebesnem svodu in izginil v daljavi.

Njeno dušo je objela groza, srce se ji je skrčilo in oči so izgubile blesk, sama ni vedela zakaj.

Iz daljave se je zaslišalo petje, sprva tiho, nato pa čedalje glasneje.

»On je!« je vzdihnila Minka in stopila od okna.

Pod oknom so se zaslišale stopinje, mladenič se je vzel po prislonseni lestvi in že je držal Minko v naročju.

»Minka! Minka!« je šepetal poljubljajoč jo in stiskajoč njene grudi na svoje.

Slonela mu je v naročju, gledala ga skozi polzastre trepalnice in niene ustnice so odgovarjale njegovim. V sladki opojnosti ni občutila, da so njegovi poljubi in objemi po-

Maurijeve: Živa in mrtva

Roman

»Zdaj pač veste,« je rekla nato. »čemu gospod Paštrovič ne prebiva več v teh sobah. Slišite morje? Od tiste noči, ko je utonila, ni prestopil praga teh prostorov. Nihče razen mene ne prihaja sem. Ko gledate te tako skrbno opremljene prostore, komaj verjamete, da je odšla pred tolikim časom. Zdi se vam, da se mora vsak trenutek vrniti. A temu ni tako samo v teh prostorih, temveč v vsej hiši. Povsod jo vidim, naj se obrnem kamor koli že. In tudi vi, kaj ne? Mislite, da naju vidi zdajle, ko stojiva tu? Mislite, da se mrtvi vračajo?«

»Ne vem,« je s tujim, nenavadno visokim glasom odgovorila Irena.

»Včasih si mislim,« je šepetala dalje Opravilova, »da se vrača sem v Dubravico in opazuje vas in gospoda Paštroviča, kako živita skupaj.«

Stali sta med vrati in strmeli druga v drugo. Potem je Opravilova naglo odprla vrata na hodnik in rekla:

»Robert se je že vrnil; naročila sem mu, naj vam pripravi južino pod platano.«

Pustila jo je naprej in Irena je kakor v sanjah hitela po stopnicah, po dolgem hodniku naravnost v svojo sobo. Zaklenila se je in spravila ključ v žep. Potem je legla na posteljo in zaprla oči. V srcu ji je ležala smrtna tesnoba.

Andrej je zgodaj zjutraj telefoniral, da se vrne zvečer okoli sedme. Ireni se je zdel dan brez konca dolg in popoldne se je odpeljala z Beatrico k Andrejevi babici. Ko se je zvečer utrujena vrnila z obiska, je stal Andrejev avtomobil že pred hišo. Vsa nestrpna je stekla po stopnicah v vežo. Na mizi so ležali Andrejeve rokavice in njegov klobuk. Šla je proti knjižnici, odkoder je slišala glasove. Bil je Andrej in še nekdo, neka ženska. Da, to je glas gospe Opravilove! Vrata knjižnice so bila zaprta. Obstala je pred njimi ne vedno, ali naj vstopi ali naj počaka. Razločno je slišala Andrejev glas, ki je govoril:

»Napišite mu, naj se za naprej drži čim dalje od moje hiše, razumete? Vseeno, kdo mi je to povedal, a vem, da so včeraj videli tu njegov avtomobil. Lahko se sestajate z njim, ker vas je volja, samo ne tu, v moji hiši. Nikdar več naj ne prestopi praga te hiše! In nikar ne pozabite, da vas zdaj zadnja opominjam!«

Irena je naglo stekla po stopnicah in se skrila zgoraj na hodniku. Opravilova, blede in z okrutno zlobo v očeh, je prišla iz knjižnice in izginila proti zapadnemu krilu hiše. Irena se je tiho in počasi vrnila v knjižnico.

»Ah, to si ti!« se je nasmehnil Andrej, ki je stal ob oknu s šopom pisem v rokah. »No, kako se imela ta dva dneva?«

»Tako nesrečna sem bila, ko te ni bilo tu,« je odgovorila. Sedla sta na klobo ob oknu in Irena je premišljala, ali ji bo povedal, kaj se je bilo pravkar odigralo tu v knjižnici med njim in gospo Opravilovo? In kdo mu je povedal, da je bil Faber pri hiši?

»Ti mi kaj prav?« ga je vprašala.

»Trenutek sem,« je odgovoril. »Napraviti v štirindvajsetih urah dvakrat takšno pot pač ni malenkost.«

Vstal je in si prižgal cigareto. Ničesar mu ne bo povedal, je mislila Irena, ko ji je trenutek nato stisnil roko in šel po opravkih.

Ko so imeli nasledno nedeljo popoldne pri hiši polno gostov, je prišlo vnovič do pogovora o pustnem plesu. Bila je to gospa Krivanova, ki je med čajem nenadno vprašala: »Gospod Paštrovič, že zdavnaj sem Vas hotela nekaj vprašati. Povejte nam, ali lahko ubamo, da boste spet enkrat priredili tu v Dubravici pustni ples.«

Irena jo je prestrašeno pogledala, nato pa je začela naglo srebati čaj.

»Doslje res še nisem mislil na to; zdi se mi, da tudi nihče drugi ne,« je čez trenutek z mirnim glasom odgovoril Andrej.

»O, mi vsi smo že mislili na to! Ne veste, kako zelo si ga že želimo. Obljubite nam, da boste razmišljali o tem!« je prosila gospa Krivanova.

»Res ne vem,« je hladno odvrnil Andrej. »toliko dela je s tem. Vprašajmo Franka Pelhanija, ki bi imel največ dela s pripravami.« In Irena je slišala Frankov mirni glas:

»Če nima Andrej nič proti temu plesu, prevzamem radi volje vse priprave zani.«

Tako je bilo torej tega nedeliskega popoldne sklenjeno, da se bo v Dubravici vršil pustni ples na čast mlade Andrejeve žene.

Ko so gostje odšli in sta ostala v sobi samo Irena in Frank, Andrej pa se je zunaj pod oknom podil s psom, je Irena dejala:

»Povejte po pravici, kaj pravite k našemu pustnemu plesu Frank?«

»Res ne vem,« je odvrnil Frank, »zdelo se mi je, da je Andrej z veseljem pristal nani.«

»Ne vem, kakšno masko bi si izbrala,« je zamišljeno dejala Irena. Potem pa se je živahno obrnila k Andreju, ki je pravkar prihajal k njima:

»V kaj se boš oblekel ti za naš pustni ples?«

»Jaz se nikoli ne maskiram; to je pač edino, kar si lahko privoščim kot gostitelj, kaj ne, Frank?«

»O, vesta!« je vzkliknila Irena, »jaz pa si bom izmislila nekaj lepega.«

»Da! si na glavo rdečo kapico, pa boš predstavljala ubogo deklico iz povesti o hudobnem volku; to bi bilo najboljši zate, prst imaš že tako v ustih!« jo je podražil Andrej.

»O, kakšen sirovež si!« je vzkliknila. »A le počakaj, izmislila si bom takšno masko, da me niti spoznal ne boš!«

»Ničesar nimam proti temu, le da si ne boš načrnila obraza in igrala opico, pa bo vse v redu,« se je zasmejal.

Pustila ju je sama in šla s psom na vrt. Ko vsaj ne bi večno postopal z menoj kakor s kakšnim razvajenim otrokom, je žalostno razmišljala. Kakor z otrokom, ki ga pobojaš po lasih, če si dobro razporežen, če ne, pa ga naženeš k igračkam. Kaj bo zmerom tako za korak pred menoj s svojimi občutki, ki jih ne delim z njim, s tajnimi skrbmi, ki jih ne poznam? Ali nikoli ne bova šla skozi življenje kakor mož in žena, roko v roki, brez tega strašnega prepada, ki zeva med nama?

Hotela mu je biti žena, hotela je biti mati. Hotela je biti starejša kakor je v resnici bila. Morda že dvajseti tega dne se je vprašala: ali niso morda prostori v zapadnem krilu hiše po njegovem ukazu še vedno tako opremljeni, kakor za časa prve žene, ali ne hodi tudi on kakor gospa Opravilova dan za dnem tja, se dotika krtač na toaletni mizici, odpira omare in se dotika oblek, ki jih je nosila Rebeka... Poklicala je psa in se besno zapodila z njim čez travnik. Po licih pa so ji tekale solze.

Novica, da bodo priredili pustni ples, se je hitro razvedela po vsej hiši. Priprave zani so bile v polnem teku. Andrej in Frank sta vse dopoldneve presedela v pisarni in imela polne roke dela. Ireno je začela skrbeti niena maska. Ničesar pravega se ni mogla domisliti.

Ko se je nekega večera oblačila, da bi šla k večerji, je potrkala Opravilova.

»Oprostite, gospa, da Vas vznemirjam,« se je prijazno opravičila, »če se ne motim, se še vedno niste odločili, kakšno masko naj si izberete.«

»Ne, doslej še ne,« je hladno odvrnila Irena, ki ni mogla premagati v sebi neko čudno grozo pred to žensko. Opravilova pa jo je pozorno motrila in rekla:

»Čudim se Vam, gospa, da si ne izberete maske po katerem izmed teh portretov, ki vise na galeriji.«

»Imate prav,« je odvrnila Irena, nejevoljna da ni že prej sama prišla na to misel.

»Posebno priporočljiva bi bila slika one mlade gospe v beli obleki in s klobukom v roki.«

Čudno miren in priazen je bil njen glas. »Morda se hoče naposled le pobotati z menoj,« je pri sebi ugibala Irena, ali pa je ugotovila, da nisem jaz izgubila Andreja, da jo je obiskal Faber pa se mi hoče izkazati hvaležno.

»Ne bi Vas rada nadlegovala s svojimi naveti, gospa,« je na vso moč prijazno nadaljevala Opravilova, »a če se boste naposled le odločili, si dajte napraviti kostum v mestu. Modni salon na Cvetnem trgu je prav dober, se lahko čisto zanesete nani.«

»Zapomnila si bom Vaše besede,« je vladno odvrnila Irena. Opravilova je odprla vrata a preden je odšla je še dejala:

»Če bi bila jaz na Vašem mestu gospa, bi si na vsak način ogledala slike v galeriji, zlasti tisto, ki sem Vam jo bila omenila. Nikar se ne bojte, ne bom Vas izdal.«

Takoj po večerji si je šla Irena ogledovat slike, ki so visele na galeriji. Dekle v beli obleki s klobukom v roki je že zdavnaj ugajalo. Bilo je to delo nekega starega umetnika in predstavljalo je Karolino Paštrovičovo, sestro Andrejevega praprada. Obleko z močno nabranimi rokavi in kratkim živcem ne bo težavno izdelati. Nekaj več truda bo s klobukom in morala si bo naročiti tudi lasuljo. Začutila je veliko olajšanje, da se je naposled odločila. Takoj zjutraj je pisala modnemu salonu, ki ji ga je bila priporočila Opravilova, in naročila kostum, ki naj ji ga izdelajo po priloženi skici.

Čim bolj se je bližal dan plesa, tem bolj je Dubravica izpreminjala svoj obraz. Hiša je bila polna delavcev, ki so raznašali in razmeščali pohištvo. Vseposvdo je bilo slišati glas gospe Opravilove, ki je dajala ukaze in vodila priprave.

Napočil je slavnostni dan. Da ne bi bila motila priprav, sta Irena in Andrej obedovala pri tainiku. Vsi trije so bili dobre volje. Andrej in Frank sta na vse načine poizkusila izvedeti, kakšna bo Irenina maska.

»Ne bosta me spoznala,« ju je prepričevala. »Pripravita se na presenečenje.«

»Najljubše bi mi bilo, če bi bila ostala pri rdeči kapici,« je dejal Andrej.

»Morda pa bi se oblekli v Devico Orleansko, ko imate že takšne lase,« je plaho dodal Frank.

Ko so se po obedu vrnil v grad, so bili godbeniki že prispeli. Kmalu popoldne sta se pripeljala Beatrica in njen mož, in znova se je začel pogovor o maskah. Počasi so potekale popoldanske ure. Sele, ko se je sonce bližalo zatonu, je šla Irena v svoje sobe, da bi se pripravila za ples.

Njena sobarica Klarka jo je že čakala. Zaklenili sta se in v spalnici je skrivnostno zašumel svileni papir, v katerem je bila spravljena Irenina plesna obleka.

»Prekrasni ste, gospa, prekrasni ste!« je neprestano vzklikala Klarka, ko se je Irena oblačila.

»Lasuljo, dajte mi lasuljo!« je razburjeno šepetala Irena in se vrtela pred ogledalom. Roke so ji drhte, ko si je nameščala lasuljo. Nekdo je potrkal na vrata.

»Kdo je?« je vsa prestrašena zakričala Irena. »Zdaj ne smete sem!«

»Jaz sem dragica, ne boj se!« je klicala Beatrica. »Rada bi te videla.«

»Ne ne,« je vabila Irena, »zdaj nihče ne sme sem, nisem še gotova! Poidi dol in me počakaj. Ko bom oblečena pridem dol. Reci Andreju, da zdaj ne sme sem!«

»Andrej je že spodaj. Pohiti, komaj te že čakamo.«

Beatrica je odšla. Irena je oblečena v svojo plesno obleko stala pred ogledalom, iz katerega je zrla vanjo neka čisto tuja ženska. Bila je lepa, bila je vsa vzhajena nad svojo podobo.

»Klarka, ah, Klarka, odklenite,« je zaklicala. »Grem dol. Pojdite gledat, ali so vsi tam!« (Dolje)

Tokio ne zaostaja za evropskimi mesti

Japonski običaji se mešajo z evropskimi

Dobro sliko o tem, kako živi današnja Japonka, nam podaja njena prestolnica Tokio. To je mesto, ki s svojo ureditvijo in po stavbni umetnosti prav nič ne zaostaja za največjimi sodobnimi evropskimi mesti.

Tokio se ponaša zlasti z velikanskimi trgovinami, ki jih je nekaj čez dvajset. Njihove podružnice pa so vsepovsod raztresene. V takšni trgovinski hiši dobiš vse, kar si poželiš, od najmanjšega gumba do celotne stanovanjske opreme. Njih posebnost je pa v tem, da imajo na razpolago zmerom najnovejšo reči. Štirikrat do petkrat v mesecu prirede zastopniki teh trgovin svoje samostojne razstave, na katerih so zastopane najnovejša japonska slikarska, kiparska in druga umetnost, poleg tega pa še vidiš na njih najsodobnejše izdelke iznajdljivih japonskih obrtnikov. Prirejajo

tudi samostojne družabne veselice po starih japonskih običajih.

V pravi luči vidimo sodobno Japonsko, če pogledamo malo na krasno tokijsko cesto, imenovano Ginza. To je tokijska promenadna cesta, ki nam naravnost mojstrsko prikazuje, kako se tu spaja evropska kultura s starimi japonskimi običaji. Ginzi so štiri velike trgovinske palače, ki s svojimi prekrasnimi izloz-bami vabijo in priklepajo ljudstvo nase. Ob večernih urah se tu pojavijo majhni platneni šotori, ki so posebno nasprotje dnevnim slikam Ginze, ob kateri je 2500 trgovin, 437 restavracij, 218 nočnih zabavišč in čajarn in štirje velik kinematografi. Stanovanje ima ob tej cesti le kakšnih 15.000 ljudi, podnevi pa je samo v teh hišah nameščeno čez 170.000 ljudi.

Jamamotska železnica, ki je speljana skozi

Tokio, in železnica, imenovana po mestu Tuju, ki prvo križa, sta najvažnejši tokijski prometni žili. Pri obeh je v službi kakšnih 40.000 ljudi, ki imajo zares dosti posla, da so kos navalu potnikov, ki je zlasti zjutraj in zvečer nenavadno velik.

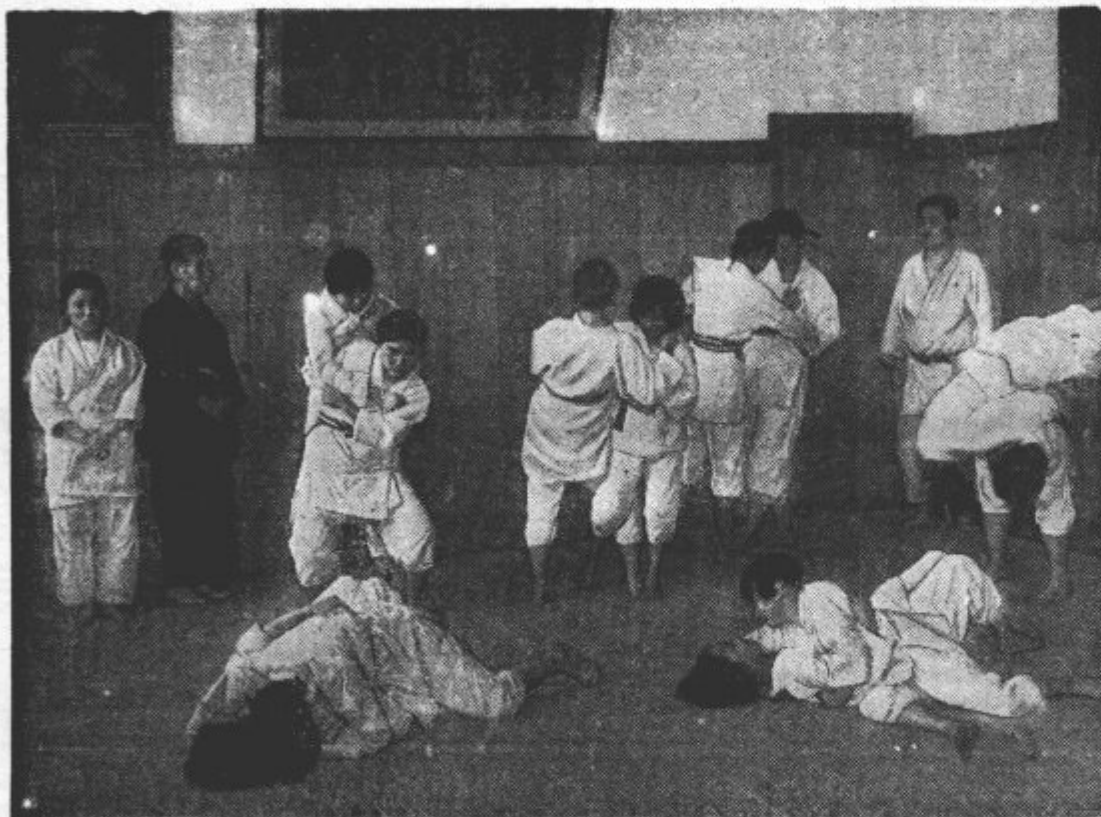
Japonska prestolnica je tudi zanimiva zaradi velikanskega števila rek in prekopov. Skozi njo teče približno 5500 različnih rek in prekopov, ki so izredne važnosti za trgovinski promet in razvoj mesta. Zato ima Tokio med

Japonska lepota s tetoviranim hrbtom

vseim mestu na svetu tudi največ mostov. Najlepši in največji izmed njih spaja oba bregova reke Sumide.

Potem je v japonski prestolnici zanimivo tudi to, da je v njej kar 4000 tiskarn. V treh največjih med njimi je nameščeno od tri do štiri tisoč ljudi. V vseh tokijskih tiskarnah je zaposleno do 26.000 ljudi. V Tokiju izhaja devetnajst vodilnih japonskih listov. Prej sta izhajala tudi dva angleška časopisa, ki sta zdaj menda ustavljena. Njih dnevne naklade so naravnost orjaške, če jih primerjamo z nakladami listov v posameznih evropskih, vsaj manjših državah. Tako izhaja »Tokio Asahi« redno v enem milijonu izvodov, »Tokio Niči-Niči« v 1.100.000 izvodih in »Jomiuri Šimbun« v 1.200.000.

Japonci se vadijo v rokoborbi

Japonski ženin in nevesta

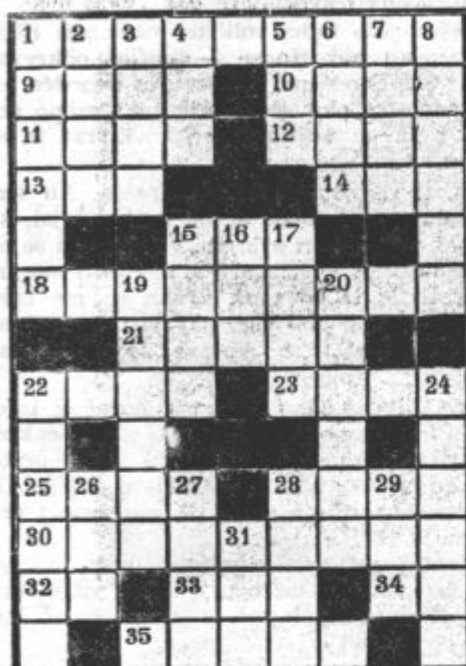

Japonci vzgajajo mladino v vojaškem duhu

Za ugankarje

Križanka

Vodoravno: 1. Veliko gorovje v Alpah ob Dravi. 9. Čudna bolezen na Daljnem vzhodu, zaradi katere človek pobesni, neprestano dirja naprej in ubije, kogar sreča. 10. Visok plemič v Angliji. 11. Naprava za prehod čez vodo. 12. Moško krstno ime. 13. Doba s tujo besedo. 14. Visoke karte (množina). 15. Špica s pravo slovensko besedo. 18. Prebivalka angleškega dominiona, ogroženega od Japoncev. 21. Dekleta, ki imajo polizane lase, bi jih imela rada. 22. Nizko sadno drevo z zelo kislim sadjem. 23. Krstno ime nekdanje slavne filmske igralka Nielsenove. 25. Griček z drugo besedo. 28. Števniki. 30. Izurjenost s tujo besedo. 32. V soki karta. 33. Vrsta z drugo besedo, običajno zlasti pri Srbohrvatih. 34. Ploskovna mera. 35. Obrtnik, ki dela po sobah, tiste naprave, ki jih potrebujemo pozimi.

Navpično: 1. Pri fotografskem aparatu je potrebna; iz iste besede je nastal pri nas na deželi izraz za spalnico. 2. Bog ljubezni pri starih Rimljanih. 3. Vsako jutro poleti, kadar ni vetrovno in vidno na travi. 4. Dejanje s tujo besedo. 5. Pri vprašalnih stavkih uporabljaš to besedico. 6. Tvoja obleka, ki si jo pravkar kupil, je takšna. 7. Po svojih prirodnih posebnostih značilno ozemlje, ki se začneja že v naši pokrajini in se razprostira proti Jadranskemu morju. 8. Če ni dvojina ali množina, potem je. 15. Krstno ime našega največjega živečega pesnika. 16. Jeza z drugo besedo. 17. Omot vreča ali zaboj, ki se odtehta od kupljenega blaga (tuja beseda). 19. Okostnjak s tujo besedo. 20. Besedi, medsebojni po pomenu sorodna beseda. 22. Najvišja gora med Dravo in Ziljo. 24. Žensko orientalsko ime. 26. Priladnik velikega evropskega naroda. 27. Mre z drugo po pomenu sorodno besedo. 28. Zelenica s tujo besedo. 29. Ista beseda kakor vodoravno. 31. Kaj je pred eno, če šteješ.

Stopnice

1. r a v
2. r a v
3. . r a v . . .
4. . . r a v . .
5. . . . r a v

1. Ravno ozemlje. 2. Nasprotno od krivice. 3. Na primer cvet, ki ni umeten, je tak. 4. Splošen izraz za vsako reč, ki se naredi, da nečemu služi. 5. Če se srečaš z znancom, je tvoja prva dolžnost, če si vsaj malo vljuden, da to izmenjaš z njim.

Skrito ime

t p t k v k i k s p p m k s r r r p
r r r r e l a r a l a i r i e o e t
a h a k a s a s e h k a m a a a a a
Če postaviš na pike prave črke, dobiš krstno ime, priimek in pisateljski priimek starega slovenskega književnika.

Zagonetno pisanje

TIDU SOPIČA DEČLA DEPSIR.

Iz črk vsake izmed teh besed napravi pravo besedo, pa boš dobil znan pregovor.

Posetnica

Mate Numeč

v Lodi

Ta mož na svojem polju zmerom mnogo pri-
dela. Kaj je torej?

Rešitve ugank iz št. 6. Križanka: vodoravno: 1. Meka. 5. sila. 9. Adam. 10. plen. 11. reduta. 13. in. 14. luč. 15. em. 16. me-

dei. 18. otika. 19. rak. 21. tla. 23. samotar. 28. Ida. 30. Ikar. 33. kolo. 36. lina. 37. spol. 39. ar. 40. um. 41. ah. 43. šah. 44. oni. Navpično: 1. Maribor. 2. eden. 3. kad. 4. amulet. 5. spaček. 6. ilo. 7. lese. 8. anemija. 12. tudi. 16. moka. 17. lata. 20. as. 22. l. r. 24. Miran. 25. od. 26. taksa. 27. Zila. 29. polh. 31. ki. 32. anima. 34. opran. 35. lo. 40. uš. 42. hi. — Čarobni križec: 1. mro. 2. laž. 3. mladika. 4. Radovan. 5. oživlja. 6. kaj. 7. Ana. — Skrito ime: Matija Valiavec. — Stopnice: katar skala, rokav, sraka. — Čarobni kvadrat: 1. krava. 2. romar. 3. Apače. 4. Vačan. 5. arena.

SEBICNEŽ

Zena: »Strašno dolgočas mi je na deželi.«
Mož: »Meni pa prav nič.«
Zena: »Sebičnež, tebi je lahko, ker imaš mene, a koga imam jaz?«

Z muhavostjo je zapravila srečo

Nela je zamišljeno strmela skozi okno, nato pa je počasi rekla svoji sestri:

»Hvaležna bi ti bila, Ana, če bi mi pomagala. Kadar je človek v dvomih, je nemara dobro, da se skuša na tak način prepričati o kakšni reči. Drevo pride Viljem za nekaj dni k vam na obisk. Napišem mu pismo, ki ga dobi jutri s prvo pošto. Potlej boš pri zajtrku pazila, ali bo najprej segel po mojem pismu ali pa po časopisu, da pogleda borzne tečaje. Pozneje mi boš pošteno sporočila, kaj je naredil. Če vzame najprej v roke časopis, razderem zaroko, ker je prevelik sebičnež, da bi me mogel osrečiti.«

Ana, njena sestra, ji je hotela ugovarjati, češ da taka malenkost vendar ne more biti odločilna. Njen mož in Viljem, zaročenec njene mlade samovoljne sestre, sta bila borznika. Tudi njen mož je zjutraj zmerom najprej segel po časopisu z borznimi vestmi, vendar njun zakon zato ni bil nič manj srečen.

»Ne, moram to storiti, Ana in te prosim, da mi pomagaš,« je vztrajala Nela. In Ana, ki ni svoji mlajši muhasti sestri nikoli mogla ničesar odbiti, je tudi to pot popustila.

Drugo jutro je prišel Viljem ves zadovoljen v obednico vile, ki je bila last Ane in njenega moža.

»Dobro jutro, Ana, ali si dobro spančkala? Tvojega moža še ni na izpregled? Glej no, Nela mi piše res ljubeznivo dekletce; toda dovoli da najprej preletim časopis.«

Ana je pobledelela, kocka je padla! Toda mladi mož ni ničesar opazil, tako se je bil zatopil v borzna poročila. Nekajkrat je zadovoljno zamrmral, in ko je vstopil Anin mož Jan, ga je veselo pozdravil:

»Dobro jutro, Jan, borzna poročila moraš prebrati!«

Sele nato je Viljem udobno na vrtu sedeč prečital pismo svoje zaročenke.

Ana je obljubo izpolnila. Pisala je sestri, kako je bil storil Viljem to jutro, vendar je še enkrat svareče dostavila, da je Viljem dobro srčen človek in da se ji zdi neumno, zaradi tako nedolžne zadevice tvegati srečo dveh

mladih ljudi. Toda Nela je ostala svoja. Pisala je Viljemu tovariško pismo in mu sporočila, da njena ljubezen do njega vendar ni tolikšna, da bi njej njemu zagotovila zaželeno srečo. O dogodku, ki je bil neposredni povod njenemu sklepu, seveda ni črhnila besedice.

Minilo je nekaj let. Viljem je ostal samec, Nela pa se je poročila s starejšim možem, čigar največja vrлина je bila, da sta ga značaj in denarnica usposabljala, da je lahko ustrezal vsem njenim muham.

V nekem švicarskem hotelu je Viljem zagledal v obednici Nelo; čakala je svojega moža.

Brez zadrege sta se pozdravila in skoro pri-
srčno, zakaj oba sta bila taka človeka, da nista bila sposobna kazati zadrego ali jezo nad tem, kar je bilo.

Toda ko sta se v jasnem poletnem večeru sprehajala po široki hotelski terasi, je Nela nenadno vprašala:

»Povej mi, Viljem, ali veš, zakaj se nisva vzela.«

Ne da bi bila počakala odgovora, je začela pripovedovati: o zaroti z Ano, kako jo je leta hotela pregovoriti, toda ona se ni dala in je prepustila odločitev dejstvu, ali bo prej prebral pismo ali časopis. Nelin glas je bil na-
posled čisto tih, kakor bi jo bilo sram.

Na koncu terase je Viljem obstal. Svetloba visoke obločnice mu je obsila obraz, ko jo je pogledal. Potem je odgovoril:

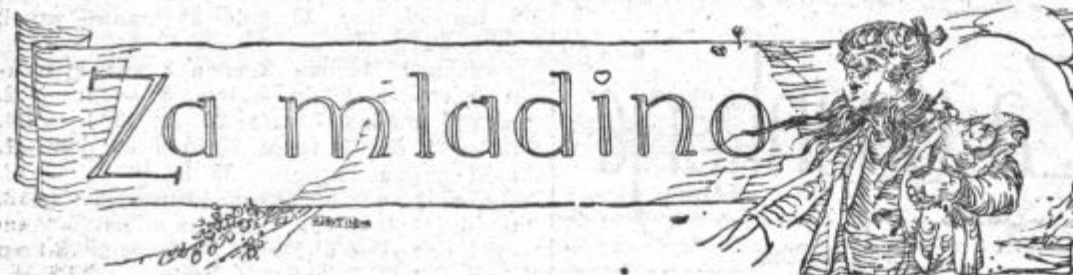
»Vse sem izvedel. Se tisti večer. Ana ni mogla zamolčati svojemu možu, in dobri Jan se je čutil dolžnega, da mi je takoj povedal.«

»A vendar si vzel prej časopis v roke, čeprav si vedel?« Zena je zdajci čisto prebledela.

»Da, prav zato sem najprej segel po časopisu z borznimi vestmi, zakaj človeška sreča mi je bila, vsaj v tistih dneh predragocena, da bi kdorkoli smel na tak način zanjo igrati.«

Globoko se je priklonil in počasi odšel proti hotelu. Njo pa je spekle v oči od sramu.

E. v. L.

Kako sta se vojskovala pes in volk

Pes Elija je služil pri bogatem kmetu, čigar posestvo je stalo na samotnem kraju. Zvesto mu je varoval dom in imetje in čuval rejene pujske svojega gospodarja, da mu jih ne bi kdo pokradel iz svinjakov.

V bližnji šumi je pa bedno živel star volk, katerega je nemilo lomilo poželenje po debelih svinjah, ki so krulile v kmetovini svinjarskih kraj gozda. Silno rad bi se bil volk Sivor lotil pitanih svinj, a bal se je psa Elija, s katerim se nista nič kaj razumela. Misli in preudarija sivi grešnik, kako bi ukanil pseta Elijo, da bi imel prosto pot. Psa mora na ta ali oni način pripraviti do tega, da ne bo lajal, kadar pride on h svinjam v goste, potem pa se mu ne bo treba bati gospodarja. No, po daljšem tuhtanju mu vendar pade na um misel, iz katere napravi načrt, po katerem bi bilo najlažje priti do ščetincev.

Boter volk se praznično obleče, na glavo si posadi cilindar in gre obiskat psa Elijo. Zgodilo se je, da sta se volk in pes kmalu snrijaznila ter si obljubila trdno prijateljstvo. Odslej sta redno obiskovala drug drugega: zdaj je prišel pes h volku, zdaj volk h psu. Slednič je bil volk Sivor trdno prepričan, da mu je pes Elija udan z dušo in telesom. Novabi kužeta v svoj brlog in mu reče zaupno:

»Elija, moj najzvestejši prijatelj, nočeš, da se združiva v tesno vez pobratimstva in da skleneva takole pogodbo: Ako bom jaz kje kaj ukradel, me ti ne boš ovađil, a kadar boš ti kje kaj vzel, ne bom izdal. Hočeš, pes, skleniti z menoj tako pogodbo?

Pes Elija je bil zadovoljen. Slovesno skleneta pogodbo in jo potrdita z lastnoročnimi podpisoma. Nato sta pogodbo zapečatila in jo spravila na skritem kraju. Da pa pogodba ne bo veljavna zgolj na papirju, ampak da se bo v resnici vršilo tako, kakor sta sklenila, je volk takoj velel psu:

»Čuj, nocoj pridem nekoliko vasovat k svinjam tvojega gospodarja. Glej, da boš tih ko muteč. Jezik naj ti odpade, če boš hevska, ko bom jaz rajal s pujski. Paziti moraš, da ne zbudiš gospodarja!»

Kuže Elija se udari po prsih in reče:

»Brez skrbi lahko prideš. Ne bom te izdal!»

»Velja. Natanko o polnoči pridem!» se ohlizne volk in slinje se mu pocedijo ob misli na slastno jed.

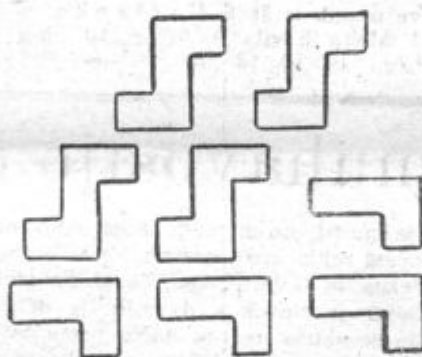
Nastopila je noč. O polnoči se volk Sivor priplazi k pasji hišici do kužeta Elija ter ga nagovori:

»Dober večer, prijatelj Elija, prišel sem, kakor sva se domenila.»

»Že dobro,« odgovori pes. »Le nič se ne boj, pogumno zlezi v svinjak in si privoščiš prasca, o katerem misliš, da je najdebelejši.«

Požrešni volk je nemudno mahne v svinjak, plane med ščetinarje in jih začne mesariti. Svinje neusmiljeno krulijo in cvilijo, da kužeta

Sestavljenka

Iz teh osmih likov sestavi četverkotnik.

Elijo prevzameta strah in groza. Nehote začne tako silovito tuliti in lajati, da bi zbudil celo mrtve. Gospodar in posli naglo vstanejo ter letijo gledat, zakaj zvesti Elija tako laja. Zdaj čujejo tudi cviljenje ščetincev. Pograbiijo, kar kdo v naglici najde, ter planejo k svinjam. Vidijo volka, pa se spravijo nadenj. Bunk, bunk, bunk, padajo udarci po glavi in hrbtu sivega grešnika. Neusmiljeno mlatijo po zverini. Volk tuli, da je groza, slednič pa se mu vendarle posreči uiti iz svinjaka. Ves polomljen zbeži proti gozdu.

Strašno jezo kuha volk ter preklinja Elijo in ves pasji rod. Ko se je znočilo, odkreva volk iz šume, odšepa na kmetovo dvorišče ter se potuhne za plot. Zdaj prikoraka mimo pes Elija. Volk ga srdito zagradi za vrat in se zadere:

»Ha, ti verolomnež, mrcina pasja. Ali sem te dobil v pest! Rekel si, da ne boš lajal, ko bom jaz vasoval pri svinjah, v resnici si se pa dri ko obseden. Presleparil si me, to ti moram poplačati, kajti po tvoji krivdi so me tako zmlatili, da me boli vse, kar visi in štrli od mene. Maščevati se moram, in sicer nad teboj!»

Kuže Elija se silno prestraši. Začne se izgovarjati in mlo prosi volka, naj mu za enkrat odpusti in priznase. Roti se, da drugič ne bo lajal, ko bo volk klal gospodarjeve pujske. Da bi volka temeljiteje potolažil, mu govori priliznjeno:

»Ljubi Sivor, kar nocoj pridi spet vasovat k našim svinjam, jaz bom gluha za vsako cviljenje. Zaradi mene boš lahko počenjal, kar se ti bo ljubilo.»

Tako sta se volk in pes spet sprijaznila in obnovila pogodbo. Komaj se je pošteno znočilo, že se priplazi volk na kmetovo posestvo. Zleze v svinjak in začne brezskrbno mesariti rejene pujske. Obupno kruljenje se razlega daleč v tiho noč. Kuže Elija leži v svoji kolibi in napenja ušesa. Ko začuje obupno vekanje ščetincev, plane ven in začne divje lajati. Gospodar in hlapci naglo vstanejo, zalotijo volka v svinjaku in ga začnejo maziliti z cepci in gorjačami.

Udarec za udarcem je padal po volku, dokler jim ni odnesel pet. Ves krvav se je privlekel do svojega brloga. V njem je ležal tri dni in tri noči, lečil raztrgano kožo in kuhal jezo.

Ko je za silo okrevaj, odide iskat psa Elijo, da se maščuje nad njim. Toda kuže Elija leži na večnem pragu, zato se volk ne upa do

Po Steubnu

9

Ujetništvo med Indijanci

Mladinska povest o doživljajih dveh belopoltnih otrok v indijanski vasi

Tekumze je od groze zdrknil s konja. Lenka je to še videla. Nato je slišala naglo kopitanje za seboj. Neki konjič jo je prehitel. Pogledala je po njem in je prebledela. Spoznala je Tekumzejevega konjiča, toda brez jezdec! Menda se vendar ni fantu kaj zlega zgodilo? Ali je res zletel s sedla? Pa se je spet zasmejala. To so jezdec, še v sedlu se ne znajo držati. In spet je pognala svojega konjiča.

Toda konj brez jezdec je bil zdaj že pred njo, zavil je v lahnem loku, postavil se ji je na pot in naenkrat je čula glas, globok in votel glas:

»Sestra z grozansko dolgim jezikom naj se nikar ne šali z bojevniki!»

Močno se je prestrašila, ko je naenkrat čula konjiča govoriti. Tedaj pa je tudi že ugledala, da visi fantovska noga za konjičevim hrbtom in je spoznala Tekumzeja. Njegova glava se je pojavila izza konjičevega vratu. Reči je treba, da ji je bilo to hudo všeč. Saj je sama tudi znala jezdit in je vedela, koliko spretosti je treba za takšno umetnijo. In že ji je šinila misel skozi glavico. Njen konjič je imel za uzo kratek jermen, pričvrščen na spredni čeljusti; ta ni bil kaj prida. Na volčjem krznu, ki je služilo za sedlo, pa je visel dolg, ozek jermen. Odpela ga je, napravila veliko zanko, ki ni mogla popustiti in se ne zožiti. Vrgla

jo je konjiču okrog vratu in je držala krajec povodca v desnici. V tem se je vzravnila — zakaj pa ne — če je to zmogla na Liskinem hrbtu, zakaj ne bi tega poizkusila tudi na volčjem krznu! Že je klečala, samo še sunek in že je stala na sedlu. Pasoči se konj ji je bil res izbral pohlevno živalco, vsak drug konj bi se bil pač vznemiril, ta pa je mirno hitel dalje.

Lenka se je smehljala. Onkraj se je spet pojavil Tekumze. Že je spet sedel na svojem konjiču in je strmel vanjo kakor v duha. Ne, česa podobnega pa še ni videl!

Tudi odrasli so postajali pozorni. Ženske so gledale in vpile, bojevniki so prijezdili. Lenka pa je poganjala konjiča, da je dirjal čedalje hitreje in hitreje. Kratko krlce je plahutalo okrog nožic. Svetli lasje so ji vihrali na glavi. Od zad so prigalopirali mladi gorski levi. To vam je bilo strahotnega vpitja in tleskanja z rokami.

Zdajci je Lenka skočila z dirjajočega konja na zemljo, letela je poleg njega, pa je spet skočila nanj, pokleknila je na konjevem hrbtu, se spet vzpela, pa še enkrat odskočila. To je bila pravcata cirkuška predstava. Lica so ji žarela, sijala je od zadovoljstva. Konjiček je bil dosti nižji kakor rjava Liska doma. Lenki je bilo igrača skočiti nanj. In tudi volčje

krzno je bilo za tako reč pripravniješe kakor sedlo. Ta trenutek si je Lenka želela: »Oh, mar bi se bila rodila kot indijansko dekle!»

Naenkrat je začula svoje ime.

»Lenka!« je neki glas prekričal vse ostale krike. Še enkrat: »Lenka!« In še enkrat: »Lenka!« ... To ni bil Gašper, in vendar je bil to glas, ki ga je že poznala. Ta klic je zvenel robato in tuje. In vendar: prav ta tuji izgovor in zvok ...

Zdajci je spet sedela na konjičevem hrbtu. Spoznala je, kdo jo je klical. Pridržala je konjiča in že je prijezdil oni, ki jo je bil klical, že je bil tik pri njej. Džon Mze-pase je stal tu, stari Džon Mze-pase, ki je prebival nedaleč od očetove hišice in je bil njen dober prijatelj.

Seveda stari Indijanec ni znal govoriti njenega jezika, toda navadil se je njenega in Gašperjevega imena; tega se je učil tako dolgo, da je znal obe imeni pravilno izgovoriti. In zdajci, glejte, se je pojavil sredi tujega, rdečega naroda in je poklical Lenko z njenim pravim imenom!

Bliskovito se je Lenka domislila očeta in matere, pa male Jerice ... Drobnja sestrice je imela cvetlični venec v laseh, ko sta Gašper in Lenka zbežala od hiše. Kakor od daleč ji je še zvenelo v ušesih: »Le lepo čičkaj, Jerica! Midva se kmalu vrneva ...«

Tako, Džon Mze-pase je bil tu. Rekel je: »Ti si! Povedali so mi svetlolasi otroci. Kje je Gašper?»

Zdajci se je tudi bratec prirnil v ospredje. Nepravilni so mu prostor. Da, Lenka in Gašper sta skoraj že pozabila na mater in očeta. Tale stari Indijanec ju je spet spomnil obeh in

njega. Od daleč mu grozeče zažuga s stisnjeno pestjo ter zakriči srdito:

»Gorje ti, mrcina pasja, jaz ti že posvetim, ko mi padeš v kremplje. Če bi ne bil tam na varnem, bi ti na mestu populil uhlje, ščene krmežljivo. Kar molči hinavec, ne opravičuj se, ker je vse zastoj. Ti si postal moj smrtni sovražnik in čez tri dni pridem z vojsko nad tebe. Glej, da boš pripravljen na boj!»

Elija se je Sivorju posmehoval in mu kazal fige. Volk je šel preklinjajoč in raztogoten do skrajnosti. Pes se je delal hladnokrvnega, a v resnici ni bil miren. Grozno ga je skrbelo, kako se bo vojskoval z volkom.

Volk Sivor je sklenil, da hoče nemudno zbrati veliko vojsko gozdnih vitezov in z njimi udariti na psa Elijo. Napotil se je proti najbolj zaraslemu delu šume ter govoril sam sebi: »Najprej pojdem h vitezov divjemu merjascu, on je mogočen borec. Trajen mir in prijateljsko zvezo sklenem z njim ter ga poprosim, naj mi bo pomočnik v vojni s psom. Gotovo ga pridobim za zaveznika, kajti pes Elija je tudi njegov sovražnik.«

Ni se varal volk Sivor. Divji merjasec mu je takoj in z veseljem obljubil svojo pomoč v boju z Elijo. Od merjasca se je volk napotil do hrabrega mečevalca lisjaka in medveda ter ju začel prositi, naj mu pomoreta, da uniči psa Elijo in njegovo vojsko. Oba, lisjak in medved, sta obljubila volku, pomagati mu. Drugih borilcev, volk ni iskal; bil je prepričan, da je njegova vojska dovolj velika, da premaga psa Elijo in njegovo vojsko. Mirnega srca je čakal, kdaj bo napočila ura boja.

Medtem je kuže Elija ves potrt lazil okoli po dvorišču ter premišljal, kje bi dobil pomočnike proti groznemu volku Sivorju in njegovim strašnim zaveznikom. Toda zaman je tutil. Sedel je na zadnjih nogah in se žalostno držal. Okoli oga jo je primahal vitez Mjavmjav. Ko je vitez muc videl potrtost svojega znanca, ga je nagovoril s pomilovalno besedo:

»Kaj se ti je pripetilo nemilega, dragi tovariš, da se držiš tako šmentano kisló?»

»Oj, ljubi moj maček,« odgovori pes klaverno. »Grozne težave so prišle nad mene. Volk mi je napovedal vojno na življenje in smrt. Jutri moram biti s svojo vojsko pripravljen pod onim hrastom, a jaz nimam še nobenega vojaka. Dragi vitez muc, ali bi mi hotel ti pomagati, da premagam volka Sivorja?»

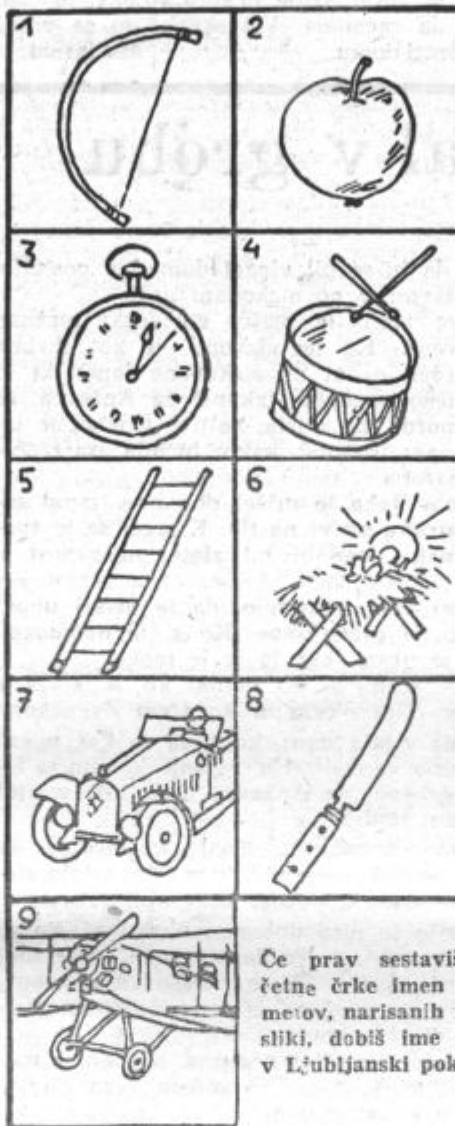
»Zelo rad ti pomorem zoper krvoloka volka,« odgovori viteški muc Mjavmjav. »A zdaj idi

še h gosaku Brbljaču prositi ga, da ti pomaga. Gosak je grozen bojevnik in junak.«

Pes Elija jo nemudno mahne k Brbljaču ter ga lepo prosi za pomoč v boju z volkom.

»Name se lahko zaneses, jaz ti bom pomagal ugonobiti volka,« mu obljubi hrabri gosak. »Idi, Elija, še h racmanu Štoklinu, ki se ti bo gotovo pridružil.«

Iskalnica

Ce prav sestaviš začetne črke imen predmetov, narisanih na tej sliki, dobiš ime mesta v Ljubljanski pokrajini

Odide pes k racmanu ter ga roti, naj mu bo zaveznik v vojni z volkom. Racman mu vse obljubi.

Pes je bil izredno zadovoljen, ves strah ga je minil. Drugih zaveznikov ni iskal. Vlepel se je na sonce ter si mislil: »Pridobil sem si tri neprekosljive borilce, gotovo bo volk bežal pred njimi ko zajec.«

Nastopil je dan, določen za boj med volkom in psom. Že zgodaj zjutraj je privedel volk Sivor svojo vojsko pod hrast in odkazal vsakemu bojevniku prostor, kjer naj se bori. Najprej je zapovedal merjascu:

»Ti, divji merjasec, se skrij semkaj v ta kup stelje in bodi pripravljen!«

Potem se volk obrne k lisjaku in mu veli:

»Zlezi na hrast, kolikor moreš visoko. Pazno glej na vse strani, da pravočasno opaziš, kdaj in odkod se bo prikazal pes Elija s svojo vojsko. Ko opaziš sovražnika, nam daj znamenje, da se bomo vedeli ravnaniti!«

Medvedu pa reče:

»Tudi ti splezaj na hrast, čepi mirno in ne godrnjaj. Jaz se skrijem za ono skalo.«

Ročno so vojaki zasedli odkazane jim postojanke ter nestrpno čakali, kdaj se prikaže sovražna vojska. Ta je bila tedaj že na pohodu. Na čelu te junaške vojske je ponosno stopal korenjaški vojskovodja pes Elija. Poleg njega je moško koracal adjutant racman Štoklin. Za njima jo je jadrno ubiral vitez muc in junaško držal kvišku svoj rep. Zadna straža je bil gosak Brbljač in ježno pihal.

Ko zapazi stražar lisjak bližajočo se vojsko, zakliče:

»Pozor, sovražna vojska se bliža. Vodi jo pes Elija. Poleg njega stopa trobentač in trobi. Čujte glasove: tatata, tata, trara. Za njima stopa grozen vojni, nabasano puško drži kvišku. Strah in groza, on bo začel streljati, a kaj bo z nami, ki nimamo pušk?«

Volkovi vojaki so onemeli od strahu, čuvši te ničesar dobrega obetajoče besede. Ko se je približal pes Elija s svojo vojsko, so se volk, merjasec, lisjak in medved potuhnil ter ždeli tiho ko miši: Zdajci je pokukalo iz stelje dolgo merjaščevo uho. Nanj se je na mah vsedla utrujena muha. A merjascu to ni bilo po volji. Hitro je mignil z uhljem, da bi preginal nadležen mrčes. Sitnica je sicer odletela, toda bistro oko mačka je takoj opazilo, da se je nekaj zganilo tam v kupu stelje. Pa si je mislil vitez muc: »Hoj, tamkaj je miš, le po nji!«

Z velikim skokom je planil na kup stelje in

jima vrnil spomin na rodno hišo. Pravkar je še Lenka mislila: »O, mar bi se bila rodila kot indijansko dekle!« A zdaj? Kje je bila njena želja? Zakaj so se ji ovlažile oči? Pograbila je starega Džona Mze-paseja za roko. Tudi Gašper se ga je oklenil. Izpraševala sta ga o vsem mogočem, vse sta hotela vedeti, kako je doma. In naenkrat je Gašper vzkliknil:

»O Džon, ti si pač prišel po naju? Ali te je očka poslal?«

Džon je odvrnil:

»Ne, Sin bobnečega ptiča se je vrnil k svojemu narodu, kajti njegov narod je v stiski. Sin bobnečega ptiča ni prav nič vedel, da sta Lenka in Gašper pri šavanih.«

Začudena sta bratec in sestra poslušala starega Indijanca. Zdajci sta spoznala, da je Džon Mze-pase tu čisto drugačen, kakor je bil tam v bližini njunega doma. Tu jima je tuj. Doma je bil dober, star, slaboten mož. Starši so ga imeli na pol za berača, na pol za čarovnika. Vedel je toliko pripovedovati o gozdu, poznal je vsakega ptiča, vedel je za posebnosti sleherne živali, znal je pomagati v boleznih, poznal je sredstva za ustavljanje krvi, razpoznaval je koristne od strupenih rastlin, vselej je vedel napovedati vreme...

Toda Gašper in Lenka sta te dni, kar sta bivala pri Indijancih, dobila čisto drugačne oči. Videla sta, kako ga vsi pozorno poslušajo,

videla sta njegov strogi obraz. Sin bobnečega ptiča — kako čudno in mogočno ime! Nikoli se pred njima ni tako imenoval. Resnično je zdaj sedel kakor velikaška-stara ujeta na hrbtu svojega konja. Oči v razbrazdanem obrazu so bile velike in jasne, kakor bi bile vajene gledati z visokih vrhov v daljino. In za njim je v velikem polkrogu stal ves rod, o katerem je bil bratoma tako pogosto pripovedoval.

Kornstalk se je počasi približal. Izpregovorila sta nekaj besed. Nato je Kornstalk nekaj zaklical množici in ta se je razdelila. Pohod se je nadaljeval tja preko prostranega gričevja v preriji, mimo mračnih gajev, preko ravnih dolin, mimo posameznih mogočnih hrastov. Zdaj na desni, zdaj na levi so se po vrhovih pojavljali ogledniki, ki so potujoči narod varovali pred sovražniki. Tudi Džon Mze-pase je odjezdil. Prej pa je še vzkliknil nekaj tolažilnih besed Gašperju in Lenki.

Gašper je zdaj ostal pri Lenki. Džon Mze-pase je bil tu in je spet odjezdil. Naenkrat sta se počutila tako močno zapuščena. Jezdila sta vstric in oba sta bila vesela, da sta skupaj.

V teh kratkih dneh sta se bila že naučila, da šavanski narod javno kaže vsa čustva radosti, da pa mrko skriva žalost in bolečino. Bila sta ponosna. Ravnala sta kakor tile Indijanci. Nista izdajala svoje vznemirjenosti ne z obrazom in ne z glasnim govorjenjem. Strmela sta v vratove svojih konj, stiskala sta ustnice in sta vzravnanoma jezdila dalje vsak svojo pot. Toda hudo se je pobilskavalo po njihovih vlažnih, bistrskih očeh. Ko je minil prvi naval domotožja, sta se tiho začela pogovar-

Kakor dogovorjeni so začeli zdaj ostali različne umetniže

bliskovito popadel merjasca za uho. Grozovito se je prestrašil boter merjasec, grdo zakrutil, planil iz stelje, ter jo odkuril po gozdu, kolikor se ga nesle krive noge. A tudi vitezu mačka razlezlo srce v hlače, ko je planil iz kupa stelje strašni merjasec. Milo je zamijaval prestrašeni muc ter smuknil na hrast do medveda. Boter kosmatinec se je ustrašil, ko se je muc v naglici zakadil naravnost vanj, zarjul se ter telebnil z vej na zemljo.

Uzrši pred seboj velikansko zverino, se vitez Mjavnjav še huje prestrašil in smukne prav gor na vrh hrasta k lisjaku Očeta Zvitorepca prevzame tak strah in groza, da se z vrha

prekucne na tla in jo urnih krač smukne za medvedom. Oba dirjata na vso moč in se ne upata pogledati nazaj.

Tako se je volkova vojska razbežala na vse strani, a hrabri vojskovodja volk Sivor je prihljeto čepel za skalo ter se tiščal v dve gubi, boječ se, da ga ne opazi ljuti pes Elija ali kateri izmed njegovih vojakov.

Videč, da o volku Sivorju in njegovi vojski ni ne duha ne sluha več, je pes Elija trikrat radostno zalajal v znamenje zmage. Nato je sklical in zbral svoje hrabre vojsake, mačka, gosaka in racmana. Vsi skupaj so se vrnili Muljavski.

Sam hudič je spal v grobu

Vaška zgodnica

V Gorjah in še devetih vaseh naokoli poznajo dimnikarja Zolna, ki je res vreden, tega imenijo Kadar in kjer ga vidiš, zmerom je žejen. Kakor vsako leto je prišel tudi tokrat v našo vas dimnike ometat.

Na vso moč je bilo tisti dan vroče, ko je Zolna praskal saje in zelo nejevoljen požiral črni prah.

Kmalu popoldne je šel Zolna ometat k Stempihariju. Ze oddaleč je vpil nad njim: »Stempihar, Stempihar, hitro, hitro mi prinesi kaj pijače!«

»Zolna, ali ti prinesem pijačo kar naproti?« mu je tudi oddaleč odgovoril Stempihar.

Zolna sopiha proti Stempiharijevi hiši, kolikor le more. Kar v dveh duških je izpraznil vrček mrzlega piva, hitro je porinil prazno posodo pred Stempiharija in rekel: »Hitro, hitro mi ga znova napolni. Najbolje pa storiš, če mi prineseš pivo, kar v loncu. Pa hitro, hitro!«

Da bi se Zolna ne jezil, mu je Stempihar res prinesel pivo, kar v loncu, dva litra skupaj.

Ubogi Zolna si je za silo ugasil žejo, a to še ni bilo zani dovolj. Začel je piti še vino. Do večera je bil pa že prav dobre in okrogle volje.

Na vso moč natrkan je kolovratil od Stempiharija. Ne prestano je padal in se s težavo spet pobiral.

Tako je Zolno zaneslo tisto noč namesto domov k ženi na gorjansko pokopališče. Na-

mesto da bi se bil vlegel doma na posteljo, je te zvrnil v novoizkopani grob.

Drugo jutro je prišel gorjanski mežnar dan zvonit. Ko je odzvonil, je kot skrben možak šel gledat novoizkopano jamo, ki jo je prejšnjo popoldne izkopal za Anževca. Če se je morda kaj vdrla, kajti v Gorjah je izredno nagajiva prst, kakor bi bila vsa z polži namazana.

Mežna, Jaka, je prišel do jame in od samega strahu padel na tla. K sreči se je zvrnil vznak, sicer bi bil zletel naravnost v jamo.

Precej časa je minilo, da je prišel ubogi mežnar do prave sape. Ko si je opomogel, na jo je ubral, kar jo je le mogel.

Ni pridirjal do doma, ko se sreča z zidarjem Durelcem in kovačem Zeančkom.

To sta zijala vani, ko jima je kar v eni sapi pripovedoval: »Uh, v jami, ki sem jo izkopal, izkopal za Anževca leži, leži v njej sam sam hudič!«

Ko sta možaka to slišala in gledala do smrti preplašenega mežnarja, sta začela delati tudi sama od groze prav velike križe.

Ti trije še niso dolgo stali skupaj, ko so prišli do njih završki fantje, med njimi tudi Kolmanov Janče. Šli so z vasovanja domov. Prav na vso moč so se smeiali, ko so izvedeli to strašno novico.

No, kdor ima kaj poguma, naj gre z menoj, je dejal Janče. »Poidem tega hudiča banat in klicat iz jame!«

Naposled so se le vsi možaki opogumili

in kajpak, oddaleč šli za Jančetom. Ko so prišli do pokopališča, so pa ostali kar pri ograji, a Janče je stopil k jami.

Obstal je na grobovem robu, pogledal v jamo, se zasmejal in zaklical:

»Črni Lazar, po domače žejna žolna, velim ti, vstani iz groba, da bo imel v njem prostor Anževca. Le kar hitro vstani!«

Dimnikar Zolna si pomane svoje zaspane oči. Ko čisto spregleda, spozna svoj položaj in se zasmeje Jančetu:

»Dobro jutro, Janče! Tristo kosmatih, kaj sem res tu spal? Kaj takega pa še ne, odkar berači prosijo.«

Janče in Zolna sta nato do večera pila pri Stempihariju. Na večer pa, ko je bil Zolna znova dobro nadelan, ga je Janče povedel do »njegove stare«, to pa zavoljo tega, da bi se ubogi mežnar znova ne prestrašil.

Ko je privedel Janče dimnikarja že blizu njegove doma, je že oddaleč klicala žena:

»Janče, le hitro, le hitro mi privleci dedca, da ga spravim spat! Hvala Bogu, da ga imam doma. Če spi kje zunaj, ga imajo ljudje še za samega črneza vraga. Ali te bo kdaj pamet srečala, ti dedec nemarni, ali ne?«

No, ta iskrena želja se dimnikarjevi ženi še ni izpolnila.

A. S.

Mihčeva šolska naloga

Krava je govedo, in sicer ženskega spola. Zgoraj sta ji zrasla dva rogova, zadaj rep z omelom, spodaj pa štiri noge. Zaradi nog je porabna tudi za vozove. Krava nam daje mleko, ki je koristno za vzgojo dojenčkov. Če ima kmet dober vodnjak, lahko pridela mnogo več mleka.

Iz krave dobe tudi sir, najboljši je švicarski. Tudi sirovo maslo pridobivamo iz krave. Otroci krave se imenuje tele. Teletina je dobra pečenka in jih je več vrst.

Krava je jako koristna žival, zato kunčujo z njo in jo rabijo za kravje kupčije. Tudi njeno kožo rabijo za podplate, drugače pa je krava prežvekovalka.

Kadar je stara, jo zakoljejo in prodajo meso. Kravje meso se imenuje govedina in je zelo dobro.

Poravnajte naročnino!!!

jati o domu. Doslej jima je bilo v ponos, da sta lahko kazala, kako znata govoriti po šavjansko. Zdaj pa sta govorila svojo gladko materinščino in bolestno sta se radovala svojih dragih domačih besed. Zvečer, ko sta sama in ločena drug od drugega ležala vsak na svojem ležišču, sta se spomnila besed, s katerimi ju je mamica doma vsak večer spravila v posteljo. Bila je starinska, ljubezniva molitev o angelu varuhu. Zdaj sta jo tiho ponavljala. Oba sta bila otožna. Oba sta si enako želela, da bi spet taval po gozdu in da bi spet skupaj dremala pod katerikoli starinskim drevesom. Saj nemara ni tako hudo umreti, toda biti zapuščen na tujem, je hudo. Oba sta sklenila, da si bosta drugi dan ljubezniva...

Nasledno jutro sta skoraj ves dan jezdila vžtric. Mladi gorski levi so kar belo gledali. Ni bil običaj, da bi dekleta jezdila z bojvniki. Ker pa Gašper ni poslal svoje sestrice stran, niso rekli ničesar. Naučili so se bili od svojih očetov, da mora moški govoriti preudarno in nikoli prenačljeno.

Tekumze je opazil, da se je Gašper v vsem svojem obnašanju nekoliko spremenil. Brzožec je postal resen in vase zaprt. S finim načinom občejanja, ki ga premore sleherni mladenič nasproti svojemu prijatelju, se je delal tako, kakor da ničesar ne opazi. Noben odrasel ne more biti tako nežno čuteč kakor fantje teh let.

Ježdili so v gruči vžtric s karavano. Dopolodne je bilo blago in solčno. In brž se je navzočnost Lenke čutila tako, kakor se pač sleherni dekle počuti v fantovski družbi.

Dvojni orel je naenkrat zavpil, prijezdil je tik do Malega lovca, snel ga je na jezi s sedla in ga dvignil, medtem ko je sam dalje sedel v sedlu z obema rokama visoko v zraku. Tako je jezdil precej časa.

Kakor dogovorjeni so zdaj začeli ostali različne umetnije, skakali so s konj, kakor pada kamen, obežali so se ob strani svojih konjičev, začeli so metati zanko — kratko, vsakdo je hotel svetlolasi skvavi dokazati, da je fant od fare.

Lenka je nasmejana jezdila sredi gruče fantičev, od veselja je polagoma začela kar rdeti, kajti fantje so ji brez velikih okoliščin dokazovali, da vse to počenjajo zgolj zaradi nje.

»Poglej sem, bela skvav!«

»Poglej, svetlolaska, kaj počne Fant z drevesa!«

Tako so ji vzklikali in jo opozarjali na svoje umetnije.

Samo Tekumze ni storil ničesar. Opazoval je svoje razdivjane prijatelje in je zdaj pa zdaj presenečen pogledal Lenko, potem pa spet fantiče, kakor da hoče dognati, ali jih je ona začarala. Odkriti ni mogel ničesar. Na drugi strani pa mladim gorskim levom nikakor ni bilo videti, kakor da bi nenadno zboleli v želodcu. Te zagonetke si Tekumze ni mogel razložiti. In še eden je bil med njimi, ki je mirno jezdil svojo pot: Mali lovec. Tu in tam se je malo zarežal ali posmešnil.

Ko so se ostali fantiči sami nadolgočasili pri svojih igrah in drug za drugim ni več vedel, kaj naj še ugane, je Mali lovec nenadno pohitel pred gručo, ki je spet počasi jezdila, pognal je proti grmu, ki je rasel slučajno na poti. Odlomil je dolgo, ravno vejo z viličastim

vejevjem na gornem koncu, oskubil jo je, potem je pričvrstil majhen okrogel konček usnja, ki ni bil večji kakor njegova roka, roka dvajstletnika, v vilice, da je bilo med obema konicama vilice na gornem koncu palice usnje napeto kakor plavut na nogah povodnega ptiča. Tekumze ga je opazoval in se ustavil. Vedel je, da bo to, kar bo zdaj sledilo, vredno občudovanja. Ostali so sledili njegovemu zgledu.

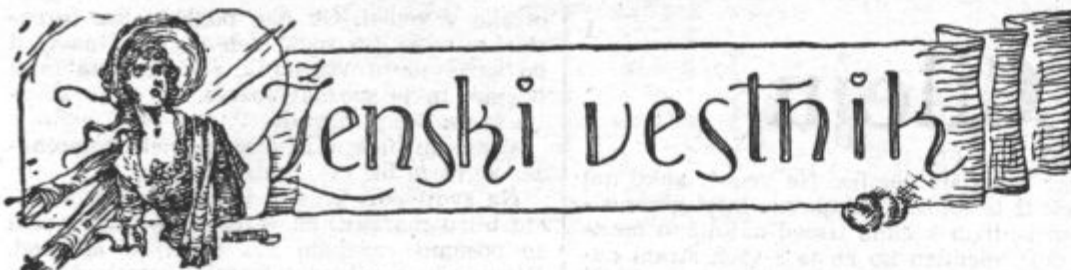
Mali lovec je v primerni razdalji porinil palico s spodnim delom v zemljo. Potem je vzel svoj tulec, prijezdil je k Tekumzeju in ga poprosil, naj izbere iz tulca deset pušic.

Vzel je teh deset pušic v levico, napel je svoj mali koščen lok, preizkusil je struno in, ko so ostali samo molče pozorno sedeli na svojih konjih in sta Gašper in Lenka rade volje čakala, kaj bo zdaj sledilo, je začel Mali lovec podžigati svojega konja. Udaril je konjiča nekajkrat s kratkim jermenom po hrbtu, tlesnil je nekajkrat z jezikom, zavpil je in zarel, potem je pojezdil v polnem galopu v širokem krogu okoli palice, ki jo je bil prej zataknil v zemljo. Palica je bila visoka kakor odrasel moški in kakor rečeno, zgoraj v vilicah je bil pričvrščen oni košček usnja.

Zdajci je začel mladenič streljati. Sprožil je puščico za puščico. Streljal je sede, visel je konju nekoliko ob strani in je streljal pod vratom svojega konjička. Streljal je venomer preko njegovega hrbta in je venomer obkroževal tarčo, ki si jo je bil sam postavil.

Nenadno se je bil Mali lovec ustavil in je pojezdil k Tekumzeju. Imel je samo še lok v rokah, puščice so bile postreljene.

Fantje so zdajci zdirjali k palici. V onem

Kakšna klet ustreza gospodinjstvu

Klet mora biti hladna, suha in zračna. Okna naj ima, če je le mogoče, proti severu, da poleti ni preveč vroče v njej. Vroče pa bo tudi, če so okna prevelika, ker pride preveč zraka vanjo, kar je vzrok, da se shranjene reči prehitro posuše. Vendar pa klet ne sme biti pretemna, ker dobe potem jedi skoro zmeraj neprijeten duh in okus.

Kjer je v kleti shranjeno sadje, tam ne sme stati sod kislega zelja ali repe. Sploh naj bo blizu sadja kolikor mogoče malo zelenjave.

Poleti ne sme biti v kleti več kakor osem do deset stopinj Celzija. To toplino lahko dosežeš, če često poliješ tla z vodo. Da se pozimi prepreči zmrzovanje, je treba okna in vrata zamažiti s slamo in cunjami.

Nasveti za zdravo kuho

Če naj bodo jedi dobre in zdrave, je važno, da rabiš zmerom samo nepokvarjeno blago. S tem porabiš dobi manj, kakor če vzameš slabše blago, ker dobi snovi mnogo prej nasitijo in občutek nasičenosti tudi dalje ostane. Sveda danes ni izbire, vendar glej, da si ne daš obesiti vsako reč na glavo. Tri južine iz dobrega blaga zadoščajo na dan in okrepe človeka bolj kakor pet ali šest iz manj vrednega. Vse jedi moraš dovolj mehko prekuhati, da olajšaš želodcu delo. Dodaj vselej za nožev konico jedilne sode vsakemu sočivju in govedini, pa tudi pečenki, če se ti zdi žilava in trda. Zlasti velja to za meso, ki dandanes ni zmerom od mladih živali. Soda napravi jedi prebavljivejše, vrhu tega prihraniš pri tem tudi čas in s tem gorivo. Dodajka sode niti ne čutiš. S soljo prava kuharica skopari. Pozneje še zmerom lahko soliš, preslane jedi pa so neuzitne.

Plesen v kleti preprečiš ali odstraniš na ta način, da v izpraznjeni kleti zažgeš žveplo ali pa da kuhinjsko sol poliješ z žvepleno kislino in pustiš potem klet 24 ur zaprto.

V sode, iz katerih smrdi, nalij vode in primešaj nekaj pesti otrobov. Ko začne mešanica vreti, jo izlij in sode dobro izperi. Če so sodi novi in imajo še duh po lesu, jih napolni z apneno vodo, kjer si dodala malce pepelike (pet dekagramov na deset litrov). Tako naj ostanejo teden dni, potem jih izmij.

Razpokline v sodih lahko sam zamažiš. Z nožev konico vtisni v razpoko košček vate in zamaži s toplim lojem.

Sodi ne bodo prepuščali vode, če jih boš zamazala z ilovko in zmerom polnila z vodo.

Trde čevlje omehčaš, če jih namažeš z ricinovim oljem. Čevlji iz boljsega usnja ostanejo mehki in svetli, če jih vsak dan namažeš z vazelinom ali jajčim beljakom.

Spanje v mrzli sobi je zdravo, če si do in suho odet

Se nedavno so dajali prednost mrzli sobi in jo proglasili za posebno zdravo. Danes so mnogi ljudje drugačnega naziranja. Bilo bi pa zgrešeno, če bi menili, da je spanje v mrzlem prostoru samo na sebi nezdavno. Mrzli, čisti zrak je telesu v nočnih urah blagodejnejši kakor zrak v prostoru, v katerem smo se mudili prej mnogo ur. Če hočemo v takšnem zakurjenem prostoru na vsak način spati, ga moramo prej vsaj dobro prezračiti. Toda v nezakurjenih sobah nam preti druga nevarnost, ki je ne smemo spregledati: to so vlažne in

Za kuhinjo

Hrenova omaka. Zmešaj v mleku dve žlici kakršnekoli moke in to zavri, dodaj nekaj žlic kisle smetane, malo goveje luhe in dobro zribanega hrena. Ko vse skupaj nekaj minut vre, odstavi in daj na mizo.

Če jed preveč osoliš. Mnogokrat se gospodinjji ponesreči, da preveč osoli jed. Pomagaj si takole: Čez lonec, v katerem vre jed, pogrni čist prtiček in nanj natrosi suhe moke. Moka bo vsrkala iz vrele jedi sol.

Kako si pomagáš, če se na vkuhanem sadju pojavi plesen. Zgodi se včasih, da se tudi najskrbnejši gospodinjji pokvari vkuhan sadje. Če zapaziš na vrhu plesnobo, takoj odpi kozarce. Z žlico poberi plesnobo in prekuhaj sadje. Dobro je tudi, da mu primešaš še nekaj sladkorja. Prekuhan sadje zlij snet v kozarec in ga dobro zapri.

Praktični nasveti

Ribanje zelo zamazanih tal. Zavri v enakem loncu z vodo, v katero si stresla nekaj pesti sode. Ko zavre, prideni še dve do tri žlice klorovega apna, ki ga kupiš v drogeriji. Z vročo raztopino polij tla, zribaj s krta. Splahni s cisto mrzlo vodo in zbrisi s cunjami. Tako odpraviš vse madeže iz tal, pa tudi mrčesa se znebiš.

Usnjene rokavice očistiš tako, da jih namočiš v topli vodi, kjer si raztopil nekaj stearinovega olja in dve žlici sapuna. Ožmi jih in obesi na suho. Ko so suhe, jih natakni na roke, da ne bodo v rokah in počakaš, da se ti na rokah

koščku usnja je tičalo devet puščic. Konica vsake puščice je predrila usnje. Toda konci puščic, ki so bile debelejši, so ostali zgoraj. Deseta puščica se je odbila od neke druge puščice, ali je medtem tudi že dosegla svoj cilj. Luknja v usnju je to dokazovala, medtem ko je puščica sama ležala na tleh.

Lenka je sirmela. Gašper je navdušen in začuden vzklil:

»Zdaj pa vem, zakaj se imenuje Mali lovec!«

Mladi gorski levi so pač že večkrat lahko občudovali mojstrovine Malega lovca. Kljub temu so zdaj navdušeno vpili, ponujali so palico s koščkom usnja naokrog. Drugi so oponašali, kako se je Mali lovec nagibal čez konja in iz tega položaja streljal, medtem ko je konjiček venomer galopiral. Sam Tekumze, ki je bil sicer popolnoma ravnodušen in miren, je zdajci vzklil z drugimi. Da bil je skoraj najglasnejši med vsemi. Morda je ponosnega fantiča nekoliko žgala zavist, ker te umetnije ni zmogel, čeprav se je doslej že tolikokrat vadi.

Mali lovec je naenkrat divje vzklil, njegovo lice se je pri tem kar pomračilo:

»In oni mislijo, da bom bivalo pregnal! Dvojni orel, kdaj boš govoril s poglavarjem? Povej mu, kaj si videl. Naj mi da eno samo puščico, nič več, in ko ustrelim, bo bivol obležal mrtev! Reci mu to, Dvojni orel!«

Dvojni orel je molčal in v zažreki gledal v tla. Bil je Kornstakov sin in je že dolgo poznal željo Malega lovca. Ni pa se upal govoriti s svojim očetom o tem. Mali lovec ga je srdito zmerjal zaradi njegove bojazljivosti. Tedaj se je Dvojni orel razburil. Jezen je vzel svoj lok, obenem je izbral nekaj pu-

ščic iz tulca, skočil je s konja in je dvignil lok visoko proti nebu vpijoč:

»Glejte in štejte!«

Napel je lok, kolikor je le mogel, sprožil je, puščica je švignila proti nebu in že je bila druga na struni. Odrčala je, za njo tretja, potem četrta — in tedaj je pribrnela prva iz nebes nazaj.

...in zdajci je že šinila prva puščica visoko v zrak

»Pusti to!« se je smejal Tekumze. »Irga ti ne spraviš skupaj!«

»Bom to zmogel!« je vpil Dvojni orel in poizkusil še enkrat.

Toda spet je pribrnela prva puščica na tla, preden je Dvojni orel utegnil položiti peto na lok. Vsi so zdaj poizkusili svojo srečo, toda nihče ni prišel dalje kakor Dvojni orel — z izjemo Tekumzeja in Malega lovca. Samo njima je uspelo, da sta odstrelila peto puščico, preden je prva nadla z neba.

Gašper je pozorno gledal napeto igro. Potem je pogledal sestro v obraz in se smejal. Rekel je: »Poizkusi, Lenka!«

Teh besed je komaj čakala. Poznata je to igro Džona Mze-paseja. Pri njej sta se z Gašperjem večkrat igrala na ta način. Skočila je s konja in rekla Malemu lovcu:

»Daj mi lok!«

Mali lovec je začuden ubogal. Lenka je vzela tudi njegove puščice, vse fante naokrog si je natančno ogledala, potem je položila puščice drugo za drugo za poizkušnjo na struno in je snela lok. Fantiči so strumno pristopili bliže. Mar hoče svetlobska tekmovali z njimi?

Zdajci je dvignila lok, preizkuševale ga je napela, kolikor se je vdal njen obraz, bil zbran in resen — in zdajci je že šinila prva puščica visoko v zrak, sledila je druga, tretja, četrta in peta! Tedajci je pribrnela prva na tla.

Dvojni orel je začuden vzklil, drugi so vsi tlesknili z roko na usta, kakor se to Savani zmerom počeli, kadar so bili zelo začudeni. Toda Lenka še ni bila zadovoljna.

(Dalje)

H. von Kleist:

Potres v Čileju

V San Jagu, glavnem mestu Čileja je stal leta 1647. prav v trenutku silnega potresnega sunka ki je ugonobil na tisoče ljudi, zločina obtoženi mlad Spanec z imenom Jeronim Rugera ob stebru ječe, kamor so ga bili zaprli in se je hotel obesiti. Don Henrik Asteron, eden izmed najbogatejših plemičev v mestu, ga je bil nekako leto dni pred tem odšlovil iz svoje hiše, kjer je bil za učitelja. Jeronim se je bil namreč zapletel v nežno razmerje z dono Jožefo, njegovo edino hčerko. Zavaljo spletkarske pazljivosti svojega ponosnega sina je stari don, ki je bil odločno posvaril svojo hčerko, izvedel za tajen ljubezenski sestanek, kar ga je tako razkačilo, da je hčer spravil v tamošnji karmeličanski samostan naše ljube Gospe z Gore. Po ugodnem naključju se je Jeronimu posrečilo, obnoviti tu v samostanu spet svoje odnose. In v nočni tišini je bil samostanski vrt pozorišče njegove ljubezenske sreče.

Bilo je na Telovo Svečana procesija nun, ki so jim sledile novinke, se je pravkar začela, ko se je nesrečna Jožefa med potrkavanjem zvonov zgrudila na stopnicah katedrale v porodnih bolečinah.

Ta dogodek je zbudil izredno pozornost. Mlado grešnico so brez ozira na njen položaj takoj odvedli v ječo. Kakor hitro pa je vstala iz otroške postelje, so ji na nadškofovo povelje naortili čim najostrejši proces.

Po mestu so govorili s takšno srditostjo o tem škandalu in jeziki so tako ostro obdelovali ves samostan, da ta ni mogel omiliti strogotosti, s kakršno je Jožefi grozila samostanska postava. Pomagala ni niti priprošnja rodbina Asteronove, niti ne želja same opatice, ki je bila vzljubila mlado deklico zaradi njenega sičar neoporečnega vedenja. Vse, kar je bilo mogoče doseči, je bilo to, da je bila smrt na grmadi, na kakršno je bila obsodena z odlokom kraljevega namestnika, v silno spotiko matronam in devicam v St. Jagu spremljena v obglavljenje.

Po ulicah, koder naj bi se bil pomikal krvniški spreved, so oddajali okna v najem in s hiš so razdirali strehe, da bi laže gledali spreved. Pobožne mestne hčerkice so vabile prijateljice, da ob njihovi strani prisostvujejo prizoru, ki ga bodo odigrali.

Jeronim, ki so ga bili medtem tudi vrgli v ječo, bi bil skoraj znorel, ko je zvedel, kako strašno se je vse zaokrenilo. Zaman je mislil na rešitev. Kamorkoli so ga tudi zanesla krila nadzornih misli, povsod je naletel na zapah in zidovje. Ko je poskusil prepiliti mreže v oknu, so ga zalotili in ga je to pahnilo le še v tesnejši zapor. Vrgel se je na tla pred podobo Matere božje in z neskončno gorečnostjo molil v čast njej kot edini, ki bi mu zdaj še utegnila poslati pomoč. Ali dan, ki se ga je bal, je prišel, z njim pa v njegovo srce tudi prepričanje, da je položaj čisto brezupen. Zvonovi, ki so spremljali Jožefo na morišče, so zvonili in obup se je polastil njegove duše. Življenje se mu je zazdelo sovražno, pa je sklenil, da se usmrti z vrvjo, ki mu jo je bilo ostavilo naključje.

Kakor že omenjeno, je pravkar stal kraj stebra ob steni in pritrjeval vrv, ki naj ga izrteva iz te doline solz, na železno kljuko, vzdano v okrajek. Tedaj se je nenadno zrušil večji del mesta s trušcem, kakor bi se bil podrli nebesni svod, in pokopal pod svojimi razvalinami vse, kar je dihalo življenje. Jeronim Rugera je odrevenel od groze. Oklenil se je stebra, ki je bil hotel umreti na njem, da ne bi padel. Tla so se mačala pod njegovimi nogami. Vse stene v ječi so popokale in celotna stavba se je začela v naklonu rušiti proti cesti. Njeno počasno padanje je prestregel le padec nasproti stoječega poslopja in naključni oblok na njem je preprečil, da se ni podrli čisto do tal.

Lasje so se mu težili in kolena so klecala pod njim, ko se je Jeronim trepetaje plazil po nagnjenih tleh proti odprtini, ki je zazijala v spredni steni ječe, ko sta trčili obe hiši skupaj. Komaj je bil na prostem, se je

drugič zamajala zemlja. Ne vedoč, kako naj se reši iz te splošne pogube, je hitel preko sipin in podrtin k enim izmed najbližjih mestnih vrat, medtem ko ga je z vseh strani napadala smrt. Tu se je že razvalila hiša. Daleč naokrog odletavajoča podrtija ga je pregnala v stransko ulico. Tu je že vsa ostrejša objemal plamen, švigajoč iz oblakov dima, in ga v strahu in grozi pregнал spet drugam. Tu se je reka Mopoho, vržena iz svoje struge, privabila proti njemu in ga rjoveča zavlekla proč. Tam je ležala kopa ubitih, drugje je še ječal glas pod grobljo, tu so vpili ljudje z gorečih streh, tam so se ljudje in živali borili z valovi, tu se je spet hraber reševalec trudil, da bi pomagal. Tam je stal drugi, bled ko smrt, in je nemo iztezal drhteče roke proti nebu. Ko je bil Jeronim prišel do vrat in dospel onkraj na vrh griča, se je tam nezavesten zgrudil.

Ležal je najmanj dobro četrt ure v najgloblji nezavesti, ko se je naposled spet prebudil in se s hrbotom proti mestu napol dvignil s tal. Potipal se je po čelu in prsih in ni vedel, kaj naj napravi iz svojega položaja. Občutek nepopisnega razkošja ga je obšel, ko je pobožal zapadni veter, pihljajoč z morske strani, njegovo vračajoče se življenje in ko je taval njegov pogled čez in čez po cvetoči pokrajini okrog St. Jaga. Le pogled na zbegane gruče ljudi, ki jih je bilo povsod dovolj, mu je tesnil srce. Razumel ni, kaj bi bilo utegnilo te in njega nagnati semkaj. Ko se je obrnil in videl za seboj razpadlo mesto, se je šele spomnil groznega trenutka, ki ga je bil preživel. V zahvalo Bogu za čudežno rešitev je pomolil tako globoko sklonjen, da se je s čelom dotikal tal. In kakor da je strašni dotem, ki se je bil vtisnil v njegovo dušo, pregнал vse prejšnje iz nje, je jokal od veselja, da je še deležen ljubelega življenja, polnega pestrih pojav.

Ko je nato opazil prstan na svoji roki, se je nenadno spomnil tudi Jožefe in z njo vred še svoje ječe, zvonov, ki jih je bil slišal tam, in trenutka tik pred porušenjem ječe. Globoka tuga je spet napolnila njegovo srce. Jel se je kesati svoje molitve, a bitje, ki vlada nad oblaki, se mu je zazdelo grozno. Pomešal se je med ljudstvo, ki je v reševanju svojega imetja povsod drlo skozi vrata, in se je plašno upal vprašati po Asteronovi hčerki, ali so jo morda že obglavili. Bilo pa ni nikogar, ki bi mu bil dal natančen odgovor. Neka ženska, ki ji je silno breme pohištva potiskalo tilnik skoro do tal in je nosila dva otroka, viseča ji na prsih, je mimogrede rekla, kakor da je sama videla, kako je bila obglavljena.

Jeronim se je obrnil nazaj. Ko je preracunaval čas, niti sam ni mogel dvomiti o izvršitvi obsodbe. V samotnem gozdu je sedel na tla in se čisto predal svoji bolečini. Želel je, da bi razdirajoča sila narave znova planila nadenj. Nikakor ni razumel, čemu je smrti, ki jo je bila iskala njegova bridkosti polna duša, ubežal v tistih trenutkih, ko se mu je z vseh strani rade volje ponujala. Trdno je sklenil, da ne bo okleval, ako bi tudi zdaj začelo ruvati hraste in bi se njih vrhovi zvrnili nanj.

Nato pa, ko se je enkrat razjokal in se mu je sredi najbolj vročih solz spet pojavila nada, je vstal in čez in čez iskal prehodni plan. Na vsako goro, kjer so se bili zbrali ljudje, je šel. Po vseh potih, koder se je še pomikal tok beguncev, jim je šel nasproti. Kjerkoli je le kako žensko oblačilo zafrfotalo v vetru, povsod tja so ga zanesle tresoče se noge, toda nobena med njimi ni bila ljubljena hčerka Asteronova.

Sonce se je že spet nagibalo k zatonu in z njim njegovo upanje, ko je stopil na rob skale. Od tod se mu je odprl razgled v prostrano dolino, kjer je bilo le malo ljudi. Ne da bi vedel, kaj naj napravi, je obletel posamezne gruče in se že hotel spet vrniti, ko je nenadno zagledal ob studentu, ki je namakal globel, mlado žensko, kako je umivala

otroka v vodici. Ob tem pogledu mu je poskočilo srce. Ves spokojen je planil navzdol po skalovju in vzkliknil: »O, ti sveta mati božja! In je spoznal Jožefo, ko se je zavoljo šuma plaho obrnila.

V kakšni blaženosti sta se objela nesrečnca, ki ju je bil otel čudež z neba!

Na svoji poti v smrt je bila Jožefa že čisto blizu morišča, ko je pokanje podirajočih se poslopij razgnalo ves rabeljski spreved. Njeni prvi groze polni koraki so jo vedli napol nezavestno nato k najbližjim vratom. Kmalu pa se ji je spet vrnila zavest. Okrenila se je, da bi pohitela v samostan, kjer je bil ostal njen mali neboljjenček.

Ves samostan je bil že v plamenih. Opatice, ki ji je bila obljubila tisto uro, ki naj bi bila njena posledna, da bo skrbela za dojenčka, je pred vrati stoječa pravkar klicala na pomoč, da bi ga rešila. Brez strahu je Jožefa skozi dim, ki ji je puhtel nasproti, planila v poslopje, ko se je že na vseh krajih rušilo, in je nepoškodovana spet prišla z otrokom skozi glavna vrata, kakor bi jo bili čuvali vsi angeli nebeški. Opatice je bila sklenila roke nad glavo.

Pravkar se ji je bila Jožefa hotela vreči v objem, ko je redovnico s skoro vsemi nunami vred neusmiljeno pobil opaz, ki je strmoglavil s poslopja. Ob tem strahotnem pogledu e Jožefa trepetaje odskočila. Naglo je zatisnila opatici oči in vsa prevzeta od groze zbežala, da iztrga pogubi dragega dečka, ki ga ji je bilo spet poklonilo nebo.

Napravila je komaj nekaj korakov, ko je že tudi ugledala truplo nadškofovo, ki so ga bili vsega razmesarjenega izvlekli izpod razvalin katedrale.

Palaca kraljevega namestnika se je bila pogreznila. Sodišče, kjer je bila izrečena na smrtna obsodba, je bilo v plamenih, na kraju pa, kjer je bila stala njena rojstna hiša, se je nabralo jezero in izpuhtevalo rdečkasto paro. Jožefa je napela vse svoje moči, da se je vzdržala.

Prežanaje gorje iz svojega srca je s svojim plenom pogumno stopala s ceste na cesto in je bila že blizu vrat, ko je zagledala v razvalinah tudi ječo, kjer je bil vzdihoval Jeronim. Ob tem pogledu se je opotekla in bi se bila na nekem oglu skoro zgrudila brez zavesti. Ta trenutek pa jo je padec poslopja za njo, ki so ga bili treslija že čisto omatili, zaradi groze pognal spet kvišku. Poljubila je dete in si otrla solze z oči. Ne meneča se za grozote, ki so jo obkrožale, je prispela do vrat.

Ko se je znašla na planem, je kmalu zaslutila, da nikakor ni vsakdo, ki je prebival v kakem porušeni prostoru, nujno moral biti zmečkan pod njim. Na prvem križpotju je obstala in čakala, ali se vendarle še ne pojavi nekdo, ki ji je poleg malega Filipa najljubši na svetu. Ker ni bilo nikogar in je vrvenje ljudi naraščalo, je šla dalje, pa se je spet vrnila in spet čakala.

Venomer plaka se je splozila v mračno dolino, ki so jo senčile pinje, da bi molila za njegovo dušo, kajti mislila je, da se je bila že ločila od telesa.

In tu v dolini je našla njega, ljubljeneza. Vsa ginična je zdaj to pripovedovala Jeronimu in mu je, kakor hitro je končala, ponudila dečka v poljub. Jeronim ga je vzel in ga božal v nepopisnem očetovskem veselju. Ko je mali jokal v ta tuji obraz, mu je z ljubkovanjem zaprl usta.

Medtem se je bila razgrnila prelepa noč, polna čudno milega vonja, tako srebrno jasna in tiha, o kakršni lahko sanja samo pesnik. Povsod so vzdolž ob studentu v svitu mesečine sedeli ljudje in si pripravliali mehka ležišča iz mahu in listja, da se odpočijejo po tako muke polnem dnevu.

In ker so siromaki še vedno jadikovali, ta da je ob hišo, oni ob ženo in deco, tretji celo ob vse, sta zlezla Jeronim in Jožefa v bolj gosto grmičje, da ne bi nikogar žalostila s tainim vriskanjem svojih duš. Našla sta krasen margarant, ki je daleč razprostiral svoje veje, polne dehtedečega sadija. Vrh njega je glavček preneval svojo sladostno pesem. Tu je kraj debla Jeronim izbral prostor. Jožefa v njegovem, Filip v Jožefinem naročju so sedeli, pokriti z njegovim plaščem in čivali.

(Dalje)

LUBLANSKE NOVIZ Novice

* **Nov tajnik Zveze borbenih fašijev v Ljubljani.** Iz Rima poročajo: Fašistični odredbeni list je objavil, da je Duce imenoval za tajnika Zveze borbenih fašijev v Ljubljani fašista Orlanda Orlandinija.

* **Ustanovitev naselitvene komisije.** Pri Visokem komisariatu se je ustanovila komisija z nalogo, da uredi postopek za naselitev tistega ozemlja Ljubljanske pokrajine, ki so ga zapustili Nemci po rodu. Za člane komisije se imenujejo: dr. Ciro Moser, glavni inšpektor ministrstva za kmetijstvo in gozdove kot predsednik, komendant dr. Placido Lombardo, predstavnik ministrstva za izselništvo in naselništvo, dr. Giovanni Sigoreo, okrajni komisar v Kočevju, komendant odvetnik Nino de Petris, predstavnik zakonodajnega urada Visokega komisariata, dr. inž. Mario Natili, vodja tehnično-imenovinskega oddelka zavoda »Emone«, inž. Anton Podgornik, načelnik kmetijskega oddelka Visokega komisariata, dr. Josip Lavrič, predsednik Združenja kmetovalcev, Filip Uratnik, predstavnik Pokrajinske delavske zveze, oddelka za kmetijske delavce, Karel Čeč, predsednik Zbornice za trgovino in industrijo, in Fran Škrbec, predstavnik Združenja trgovcev in gostilničarjev kot člani.

* **Kje je treba prijaviti ali odjaviti svoje bivanje v Ljubljani.** Odkar je ustanovljen prijavni urad na Mestnem trgu 23 (v znani Drogenikovi hiši med Souvanovo in Zlendrovo trgovino), se mora v tem uradu prijaviti vsa, ki se stalno naseli ali vsaj tri mesece živi v Ljubljani, prav tako pa tudi odjaviti. Vsi oni pa, ki pridejo v Ljubljano za nekaj dni ali tednov in ostanejo tu manj kot tri mesece, se morajo prijaviti in odjaviti na kr. kvesturi v Šubičevi ulici 5 (prilike, soba 2a). Opozorjamo občinstvo, ki po pomoti išče anagrafični ali prijavni urad na mestnem magistratu, da v poslopih mestnega poglavarstva nikdo ne sprejema takih prijav ali odjav, temveč prijave za stalno bivanje sprejema samo anagrafični urad na Mestnem trgu 23.

* **Nova določitev časa za zatemnitev.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil, da se morajo do nove odredbe upoštevati predpisi o zatemnitvi od 10.30 do 7.30 ure z veljavo od 12. t. m.

* **Višji sodni svetnik dr. Foerster je umrl.** Umrl je v Ljubljani višji sodni svetnik v pokoj dr. Vladimir Foerster. Pokojnik je bil iz znane češke rodbine, ki se je čisto udomačila na naših tleh. Njegov oče se je še mlad preselil v Ljubljano, kjer se je udejstvoval kot kapelnik in je tudi znatno obogatil našo glasbo. Ena izmed najlepših slovenskih oper »Gorenjski slavček« je njegovo delo. Pokojnikova brata sta splošno znana v našem javnem življenju. Anton, znameniti klavirski mojster, je žal že mrtev, inž. Jaroslav pa je redni profesor ljubljanskega vseučilišča. Rajnkemu časten spomin!

* **Smrt uglednega moža.** V Vižmarjah je po daljši bolezni umrl v visoki starosti 82 let bivši minister in večkratni poslanec g. Jože Gostinčar. Po rodu je bil z Beričevega pri Dolu. Rajnki se je od preprostega delavca povzpela na svoj položaj. Bodi mu časten spomin!

* **Smrt dveh profesorjev v Ljubljani.** V soboto je umrl v Ljubljani eden izmed odličnih stebrov naše tehnike, profesor Vasilij Nikitin. Rajnki se je neutrudno posvečal znanstvenemu delu in vzgoji rudniških inženjerjev. Po rodu je bil iz Petrograda, kjer se je rodil l. 1867. Na svojem področju je deloval že v Rusiji. L. 1922. se je preselil v Poljsko, odkoder je prišel l. 1926. v Ljubljano kot pogodbeni redni profesor na rudniškem oddelku našega vseučilišča. — Dan pozneje je preminil profesor Rudolf Grošelj, rojen l. 1880 v Ljubljani. Rajnki je bil brat

upokojene učiteljice in pesnice Marije in predlanski preminulega prirodoslovca docenta dr. Pavla Grošlja. Vse do upokojitve je služboval na ljubljanski klasični gimnaziji. Bil je odličen matematik, naravoslovec in dušeslovec. — Obema rajnkima časten spomin!

* **Smrt enega izmed najstarejših učiteljev.** V Ljubljani je preminil v 88. letu g. Juraj Režek eden izmed naših najstarejših učiteljev. Po rodu je bil s Krasnega vrha nad Radovico pri Metliki. Služboval je v Preserju, v Kranju in Ljubljani skupaj 49 let. Časten mu spomin!

* **90letnico je praznoval te dni v Cerknici zidarski mojster g. Janez Ronko starejši,** kljub visokim letom še čvrst in čil. Kot delaven mož je precej stavb zgradil sam, pozneje pa skupaj s sinom Janezom. Z rajnko ženo Marijo je živel 56 let v zglednem zakoncu. Živita še dva sinova in štiri hčere, ki so vsi dobro preskrbljeni. Pri 90 letih ni čudno, da ima jubilar 23 vnukov in vnukinj in 16 pravnukov in pravnukinj. Bodi jubilaru naklonjena še dolga vrsta let!

* **Zvišanje cen tobaku.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil s 5. t. m. povišanje cen tobaku krajevnega izdelka v Ljubljanski pokrajini, da se te cene prilagode tobačnim cenam v ostali kraljevini. Cene so se že povišale: tobaku za nosljanje od 24 na 28, žvečilnemu tobaku od 60 na 80, rezanemu tobaku: savskemu od 110 na 160, posebnemu (ekstra) od 150 na 220, tobaku za pipo od 75 na 100, II. od 55 na 75, cigaram viržinkam od 160 na 200, portoriškim od 120 na 180, kratkim od 80 na 100, cigaretam: Neretvam od 240 na 320, Moravam od 200 na 260, Zetam od 180 na 220, Ibarjem od 160 na 180, Dravam od 130 na 150, tobačnemu ekstraktu: v pločevinastih škatlah po 5 kg od 2.50 na 3, v zabojih od 1.90 na 2.40 lir za 100.

* **Po hudem mrazu je zapadel visok sneg.** V drugi polovici januarja, zlasti proti koncu, smo imeli zimo kakor l. 1929, saj se je v Ljubljani sukal toplomer več dni celo okoli 25 stopinj pod ničlo, v okolici pa je bila toplina še nižja. Na deželi je padlo ponekod živo srebro celo na 30 do 35 stopinj pod ničlo. Tako hudi mraz pa ni trajal dolgo, vendar je bilo živo srebro še zmerom zelo nizko. Zadnje dni je bilo manj mrzlo, zato pa je zapadel visok sneg. O snežnih zametih poročajo tudi iz drugih krajev. Če se vreme zjasni, bomo imeli še ponovno hud mraz.

* **Požar na žagi v Bistri.** Nedavno so bili ljubljanski gasilci poklicani na pomoč v Bistrio pri Verdu, kjer je gorela Galetova žaga. Ogenj se je začel v glavnem poslopiju, kjer so nameščeni stroji in žage. Sodijo, da se je razširil iz parnega kotla. Škoda je le delno poravnana z zavarovalnico.

Trieste—Gorizia

Stara ženica je umrla pod napačnim imenom. Pred dnevi je mlada deklica privedla v bolnišnico v Goriziji starejšo žensko. Dekle je žensko oddalo zdravnikom in navedlo, da se bolnica piše Marija Kumarjeva iz Lucinica. Dekle je potem izginilo, bolnica pa je že naslednji dan umrla. Truplo so pokopali, toda ko je občina v Lucinico dobila obvestilo, da bo treba plačati bolniške stroške za Marijo Kumarjevo, se je ugotovilo, da je Marija Kumarjeva še vedno živa in zdrava. Oblastva so se nenadno znašla pred ugarko, kdo naj bi bila umrla zapuščenka in zakaj naj bi se skrivala pod tujim imenom. Zavoljo tega je dalo sodišče odkopati njeno truplo in ga natančno preiskati. Obenem so začeli iskati dekle, ki je omenjeno žensko privedlo v bolnišnico in jo prijavilo pod drugim imenom.

Iz Gorenjske

Smrtna nesreča pri prevajanju. Zletelni kmet Jakob Urankar iz Škofje Loke je hotel s to-njema privleči domov debelo bukev. Ker ga pa dolgo ni bilo nazaj, ga je šla hčerka iskat. Našla ga je v jarku mrtvega. Konja sta bila vprežena in pripravljena potegniti bukev na pot. Urankar je imel zlomljeno hrbtenico in obtočeno glavo. Najbrž se je bila zavalila nanj bukev.

Iz Spodnje Štajerske

Zastopnik ustaške mladine na štajerskem. Na Štajersko je odpotoval oddelški načelnik za telesno vzgojo ustaške mladine Mirko Sušić. Za časa svojega bivanja na štajerskem bo gost Hitlerjeve mladine v Gradcu in bo prisostvoval smučarskim tečajem, ki jih prireja Hitlerjeva mladina. Svoje bivanje na štajerskem bo Sušić porabil tudi za okrepitev športnih zvez med ustaško in Hitlerjevo mladino.

Viničarski tečaj. Dne 1. marca bo odprt v viničarski šoli v Kapeli pri Slatini Radenci 9mesečni viničarski tečaj, v katerem so dana viničarskim in kmečkim sinovom možnost izobrazbe v sadjarstvu in vrtnarstvu, pa tudi v vseh drugih kmetijskih panogah. Tečajniki bodo imeli brezplačno hrano in stanovanje.

Štiri poroke v Laškem. V Laškem so imeli v enem tednu štiri poroke. Poročili so se: Jože Klepej in Helena Knezova, Franc Zelič in Ana Bukovškova, Jakob Zupan in Marija Gajškova, Maksimilijan Adrinek in Marija Fasswaldova.

Tečaj nemščine v Konjicah. V Konjicah samih imajo zdaj 12 tečajev nemščine s 480 obiskovalci, pripravljajo pa se še en tečaj, ki bo imel 50 obiskovalcev. V Lavričevi tvornici usnja pa imajo tri tečaje nemščine s 150 obiskovalci. V podjetju za gradnjo cest imajo tudi tri tečaje za nemščino.

Nova grobova. V Mariboru je umrl sodar Josip Gerlušnik, star 84 let, pri Sv. Križu nad Mariborom pa Anton Baluh, star 58 let. Blag jim spomin!

Za kaplo je umrl v Velikovem višji sodnik Jožef Poetsch. V prevratni dobi se je boril proti Slovincem in je bil njen prepeljan v Ljubljano, odkoder so ga spet spustili domov. V plebiscitnem času je deloval v Velikovem.

Iz Hrvatske

Proslava rojstnega dne bolgarskega cara v Zagrebu. O priliki 48. rojstnega dne bolgarskega cara Borisa je bil na bolgarskem poslanstvu v Zagrebu sprejem uradnih predstavnikov in tujih zastopnikov. Isti dan je bila zvečer v radiu bolgarska ura. Med drugim je bil na sporedu govor profesorja Oršanića o osebnosti in delu cara Borisa II.

Doglavnik dr. Budak pride v München. Dne 15. t. m. bo obiskal München opolnomočeni minister v Berlinu dr. Mile Budak. Z njim bodo prispele še nekatere druge osebnosti. Pričakujejo pa tudi prihod ministra dr. Sušića. Ob tej priliki bo v Münchenu velika hrvatska delavska manifestacija.

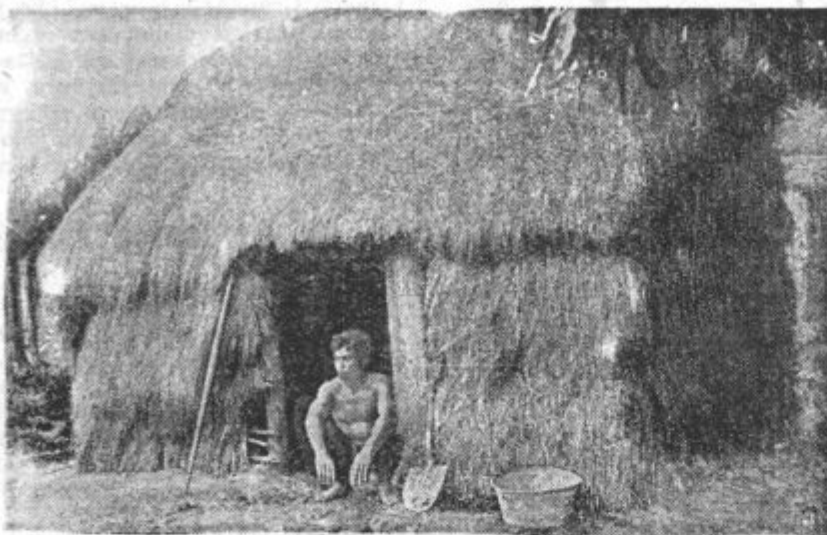
Huda zima na Hrvatskem. Iz vseh krajev Hrvatske prihajajo v Zagreb poročila o hudi zimi. Zaradi mraza je začelo pokati drevje in bo škoda precejšnja. Zaradi mraza so zamrzle mnoge reke in jezera. Na Savi je pri jakuševskem mostu led debel tri metre.

Iz Srbije

Trije mladi zdravniki. Na vseučilišču v Beogradu so bili te dni diplomirani za doktorje vsega zdravilstva Dušan Možina iz Brjla pri Ribemberku, Marinka Brvarieva iz Maribora in Božan Tavčar iz Ljubljane. Čestitamo!

Vesel dogodek v Valjevu. Januarja se je rodil slovenskemu rojaku Moricu Francu sinko. To je prvi prirastek valjevske slovenske kolonije neposredno v Valjevu. Iz tega razloga je sklenil odbor kolonije, da mu bo botrovala vsa kolonija in v njenem imenu bosta za botra Gospodarič Jakob, blagajnik kolonije, in za botro Kristanova Hermina, žena vodje kolonije. Novi Slovenček bo dobil primerno umetniško izdelano diplomu, podpisano od vseh botrov in botric.

Havajsko otočje je zemski raj

Havajski domačin pred svojo kočo

Havajsko otočje je zdaj v središču zanimanja vsega sveta. Amerika je dobro vedela, za kaj je šlo pri priključitvi tega otočja sredi Mirnega morja skoro v enaki razdalji Zedinjenih držav od Kitajske in Japonske. To ni samo važno vojaško oporišče, temveč obenem prava objavljena dežela raj naravnih lepote. Havajskih otokov je sedem in vsi so enako lepi, vsi enako rodovitni. Kar morda manjka enemu, ima v izobilju drugi. Ognjeniški so vsi. Na enih so ugasli ognjeniki, pokriti z bujnim zelenjem, na drugih pa ognjeniki še delujejo. Med njimi Mauna Loa, največji ognjenik na svetu, visok 4200 m. V nekaterih krajih so nastala iz lave cela valoveča ognjena jezera.

Ognjenik Mauna Loa se dviga proti nebu na največjem, najjužnejšem otoku, po katerem je dobilo ime vse otočje. Tam je tudi sedež guvernerja in sicer v mestu Hilo. Tam stoji tudi mogočen spomenik moža, ki je odkril Havajsko otočje in ki je bil na njem umorjen. To je bil Cook. Politično in gospodarsko življenje se pa razvija tudi na severnejšem otoku Cahu. Tu je v morju mnogo biserov in školj.

Podnebje je na vseh teh otokih zelo milo, zdravo in toplo. Zato ni čudno, da je rastlinstvo na Havajskem otoku tako bujno. Mogočna drevesa rasto na vseh otokih, med njimi do 50 m visoke kokosove palme, do 20 m visoka algarobe, sladkorni trs, visok do 12 m, in razna druga čudna drevesa in rastline. Na Havajskih otokih so tudi velika polja riža, oliv, kave in tobaka. Skozi vse leto cveto na otočju cvetlice najpestrejših barv.

Ognjenik Diamond Head, ki več ne bljuva

Havajsko otočje je pravi raj tudi za živali, za govedo, ovce, svinje, koze, osle, vso domačo perutnino in za fazane. Toda domače živali so prišle na Havajsko otočje šele nedavno. Prvotno so poznali otočani izmed sesalcev samo netopirje in podgane.

Poedini kraji so zlasti slikoviti, ker so združene v njih mnoge naravne lepote. Tako je na otoku Oahou sloveča Mavrična dolina. Narava je na Havajskem otoku tako radodarna, da človeku ni treba preveč delati, ker mu rase tako rekoč vse kar samo v usta. Edino potrebno delo je ribolov, pa še pri tem

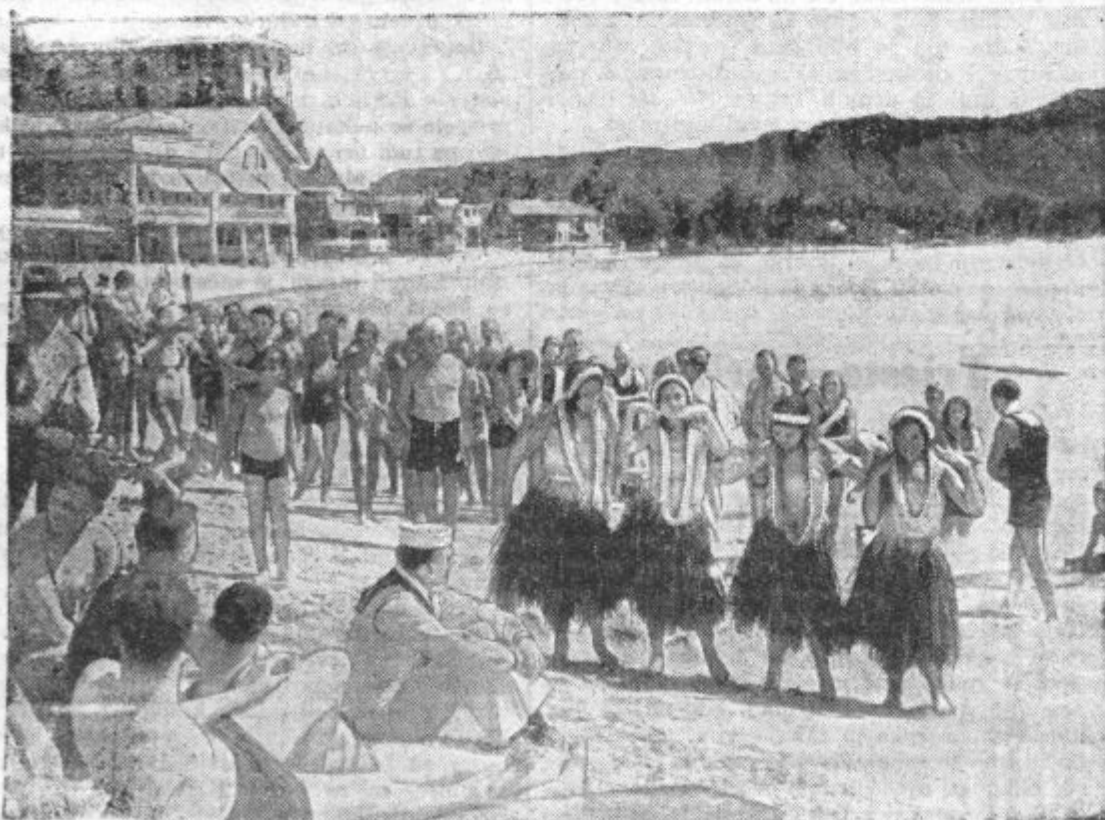
pomaga človeku narava sama, ker rib v morju kar mrgoli. Z ribolovom se pečajo prebivalci Havajskih otokov že od pradavnih časov. Love jih pa samo na en način: nabadajo jih na sulice.

Domačini, ki se imenujejo Kanaki, že izumirajo. Priseljenci jih čedalje bolj izpodrivajo. Največ je domačinov še na srednjem otoku Molokaju. Domačini najraje jedo prazeno svinjino, ribe, neki morskih mah in kokosove orehe. Peči ne poznajo in imajo namestu njih v zemlji izkopane in obzidane jame.

V morju se lahko koplje Novek leto in dan, ker je zmerom enako toplo in prijetno.

× **Dopisnica je potovala 25 let.** Veliko presenečenje je doživel neki kmet v Winkerbachu v Nemčiji. V 25 letih mu je pošta vrnila dopisnico, ki jo je bil pisal 15. junija l. 1915 kot vojni ujetnik iz Rusije svojcem v domovino. Iz priloženega pisma je razvidno, da so našli nemški vojaki dopisnico med zdajšnjo vojno v lopi, stoječi nekje na samem v Rusiji, pa so jo poslali tja, kamor je bila naslovljena. Tako je po 25 letih prispela v roke možu, ki jo je pisal.

× **Na pust otok se odpravljajo.** Za zanimivo potovanje se je odločila skupina norveških ribičev. Šest mladih mož se je namenilo na samotni otok Hono v Atlantskem morju. Že petdeset let nihče ne prebiva na tem otoku. Zadnji njegovi prebivalci so ga zapustili, ker je podnebje na njem preveč neugodno. Norveški ribiči si obetajo od bivanja na pustem otoku mnogo koristi. Na njem nameravajo namreč rediti morske rake. V okolici otoka Hone je zelo mnogo morskih rakov in norveški ribiči so prepričani, da se jim obeta lep zaslužek. Težave, ki jih čakajo, seveda niso majhne. Otok je pust in njegova obala je neprestano izpostavljena viharjem, tako da je sploh težavno priti na otok. Toda norveški ribiči so izkušeni pomorščaki in se ne boje ovir.

Havajke plešejo pred kopališkimi gosti

O živalski pameti in živalskih slutnjah

Gosi veljajo za neumne. Kdor jih pa bolje pozna, ve, da so zelo pametne. Gosi prav dobro razlikujejo znane ljudi od neznanih. V neki knjigi je opisan zanimiv dogodek. Neka stara žena je imela mnogo gosi, med njimi tudi krepkega gosaka. Vsako opoldne je svoje gosi nakrmila. Nekega dne pa je imela goste in tako je pozabila na gosi. Naipre je vsa jata lačnih gosi v znak protesta na ves glas gajala pod oknom pozabljive gospodinjice. Ko pa to ni zaleglo, je skočil gosak na kamnito klop pred vežnimi vrati, nad katero je bil ročaj zvonca. S kljunom je krepko potegnil za vrstico, da je zapel v hiši zvonec. Prihitela je gospodinja in takoj ji je bilo jasno, kdo in zakaj zvonil. Pa naj še kdo reče, da so gosi neumne.

Tudi poročevalska služba je v živalskem svetu močno razširjena. Ne samo črede bivolov in krdel kobilic zapuste kraj, kjer ni več trave ali kjer jim preti nevarnost, temveč tudi metulji. Nekega poletja so iz daljnih alpskih krajev sporočili, da se je pojavilo toliko metuljev, da so zatemnili nebo. Leteli so proti jugu. Kmalu za njimi je prihrumela huda nevihta, ki bi bila pokončala večino občutljivih metuljev, če bi se ji ne bili pravčasno umaknili.

Še bolj čuden pojav je opazoval neki prijatelj narave na obali Vzhodnega morja pri Travemündu. Nad zalivom in nad vso obalo so se pojavile naenkrat velikanske late kapusnih belinov. Prileteli so z morja proti celini. Le nekaj jih je zaostalo. Nebo je bilo jasno, a vendar je čez nekaj ur nastal silen vihar, ki je dvignil oblake peska in razmetaval vse, kar je dosegel. Potem pa je spet zavladala tišina. Tudi v tem primeru so metulji slutili vihar in pretečo nevarnost.

Metulji so zelo navdušeni za alkoholne pijače. Zbiralci metuljev jih privabljajo z mešanico piva, sirupa, ruma in prijetno dišave izoholnega etra. Ponoči, ko ližejo metulji sladko pijačo, jih ob svitu žepnih svetilk z lahkoto polove. Pa tudi narava sama nudi živalim različne alkoholne poslastice. Neka drevesa izločajo, če so ranjena, sladko tekočino, v kateri se pojavlja v neznatnih količinah alkohol. Nekateri hrošči, metulji, muhe in mušice navdušeno ližejo to naravno sladkino. Pa tudi večerice so navdušene za to nifačo, ki se je večkrat tako nasrkaio, da jih kar zanaša po dreviu.

Naše domače živali ne večinoma tudi ne odplavajo alkoholnih nifač. Grdo je videti pijanega metelina, kako se prekopčava in zaletava kamor ga zanese. Kdor ima psa in si zvečer po opravljenem delu privoščni vrček piva, bo večkrat opazil, kako pozorno in neustrašno čaka pes, kdaj bo kanilo nekaj kanjic piva na tla, ki jih pes z veliko slastjo polize.

Snov za zamaške nam daje plutovinski hrast

Okus piva in vina je odvisen v precejšnji meri tudi od tega, kako je steklenica zamašena. Če ni zamašena dobro, pijača izhlapeva in izgublja na okusu. Zato je treba posvečati posebno pozornost zamaškom, kar ne velja samo za vino in pivo, temveč tudi za druge pijače.

Bistven del vseh zamaškov je plutovina. To je koža plutovinastega hrasta, ki ga olupijo enkrat v sedmih do desetih letih. Njegova koža je debela dva do osem centimetrov, kakor je pač stara. Drevo je podobno našemu hrastu in doživi stolet do 150 let. Najbolj del daje plutovinski hrast med 40 in 80 letom. Ta hrast rase v Evropi po večini na obali Pirenejskega polotoka. Španija in Portugalska

dajeta 80 odstotkov plutovine vsega sveta. Od Barcelone do Bilbao se razprostirajo gozdovi plutovinskega hrasta, ki segajo ponekod globoko v notranost dežele in ki jih le tu pa tam dele vinogradi. Pod žoščim tužnim solncem pridobivajo plutovino vsako leto tako, da olupijo plutovinaste hraste ter prepeljejo njihovo skorjo na vozičkih v skromne hišice domačih delavcev v obdelavo. Tam se skorja namoči v topli vodi in ko se navihne, jo razrežejo v pasove, ki jih zvežejo z žico, da gre do notem kot izvozno blago po vsem svetu.

Plutovine še niso mogli nadomestiti z nobeno drugo sirovino. Tu pa tam se pojavljajo sicer razni nadomestki, ki pa kmalu izginejo, ker se ne obnese. Plutovino so poznali ljudje že v pradavnih dneh. Poznali so jo Kitajci 550 let pred Kristusom, poznali so jo stari Grki in Rimljani. V prvem stoletju našega štetja so pisali rimski zgodovinarji o plutovini, da je naravnost imenitna za zamaške vinskih sodov in za ženske žimske čevlje.

Na svetu ni nič novega. Novi tudi niso damski plutovinasti čevljički, kajti plutovinasti sandali so krasili že nožice kraljice Kleopatre. V srednjem veku so imeli s plutovino obložene stene in strehe samostanov, da so bili menihi zavarovani pred vročino. Ko je bila v 15. stoletju odkrita steklenica, ki se je 200 let pozneje splošno razširila, je dalo to pobudo za nastanek in razvoj moderne plutovinske industrije. Zdaj uporabljamo plutovino v najrazličnejše svrhe. Ona je odlično sredstvo za izolacijo proti mrazu, vročini, vlagi in zvoku, enako dobro sredstvo za izdelovanje snovnih in ribiških pripomočkov, raznovrstnih okraskov in plutovinastih čevljev, najbolj pa seveda za izdelovanje zamaškov. Amerika izdela vsako leto okrog 40 milijonov parov plutovinastih čevljev.

Precej plutovine pridelujejo tudi v Italiji. Plutovinasti hrast raste med nekočšnjimi drevesi in ima v narodnem gospodarstvu Španije, Portugalske in Italije zelo veliko vlogo.

× **Johorski sultan je izginil.** Dežela Johora na Malajskem polotoku je zdaj prešla vsa v japonske roke. Njen vladar sultan Ibrahim, ki je veljal za enega najbogatejših mož na svetu, je pred dnevi izginil na skrivnostnem način. Dopisnik tokijskega dnevnika »Asahi Sinbun« je srečal te dni v Kluangu malajskega stotnika Ahmadta, ki je pripadal sultanovemu spremstvu. Stotnik je izjavil, da si ne more razložiti, kam je sultan izginil. Vladar je veljal za prijatelja Japoncev in je dopustil, da so Japonci navzlic angleškemu protestom vložili velikanske vsote v naprave in nasade v Johoru. Posebno v zadnjem času je angleška vojaška policija sultana stalno nadzirala in morda bi se dobila tu kakšna razlaga za njegovo čudno odsotnost.

× **Ljudje v mrzlih krajih imajo velike nosove.** Ljudje imajo različno velike nosove. Znanstveniki so se zanimali, od kod ta pojav, in dognali so, da ne gre za golo naključje, temveč, da je velikost nosu odvisna od podnebja. Človek ima nos v prvi vrsti za to, da segreje v njem vdihani zrak, da ne pride prehladen v pljuča, ki bi se sicer prehladila. Posledica tega je: čim bolj suho in mrzlo je podnebje kraja, kjer človek živi, tem večje delo mora opraviti nos. Zato pravijo znanstveniki, da imajo ljudje v krajih z mrzlim podnebjem velike nosove, v vročih krajih pa majhne. Prebivalci mrzlih krajev imajo dolge nosove, nosne hrbte pa nekoliko ožje in nižje. Če pa prebivajo kje skupaj ljudje z različno oblikovanimi nosovi, ni čudno, ker se kažejo posebnosti v izgradnji telesa tudi pri izpremenjenih podnebnih razmerah, še skozi več pokolenj, preden nastopi prilagoditev.

× **Marca poje radio najlepše.** Radijski poslušalci dobro vedo, da se včasih glasba po radiu neprimerno lepše sliši kakor kakšen drug dan. Tudi je znano, da nastopajo včasih nekatere motnje, ki zanje poslušalec ne more najti vzroka. Sprejemanje je nedvomno oteženo zaradi tega, ker gre pri oddaji velika množina električne sile v izgubo in je pride do sprejemne antene razmerno majhen del, kar se posebno opaža tedaj, kadar istočasno s tem nastopi še kakšna druga motnja. Strokovnjaki so že dognali, v katerih mesecih v letu gre največ na anteno oddane električne sile v izgubo in v katerih najmanj. Na ta način so ugotovili, da sta najboljša meseca za sprejemanje marec in december. Zlasti marec da je za sprejemanje dober. Na podlagi tega smemo torej pričakovati, da bodo radijski poslušalci prihodni mesec posebno zadovoljni s svojimi aparati.

× **2000 let staro pšenično zrno.** Nemško mesto Goslar ima zanimiv muzej razgledovinskih najdb. Nedavno je bil muzej obogaten z novimi najdbami. Izkopali so ostanke prastare naselbine. Iz čepin so izušili, razne reči iz pradavnih časov. V eni čepin so našli na odtisk žitnega zrna. Zrno je bilo še dobro ohranjeno, toda kmalu potem, ko so ga izluščili, je razpadlo. Gre za najstarejši dokaz pridelovanja pšenice. V čepinji najdeno pšenično zrno je namreč staro po mnenju starinoslovcov najmanj 2000 let.

× **V pitni vodi je klica otroške paralize.** Pomemben napredek v boju proti otroški paralizi je pred kratkim dosegel švedski zdravnik, profesor Ling. Baj se mu je posrečilo ugotoviti, da se povzročitelji otroške paralize prenese na človeka z vodo, ki jo pije. Leta 1939 se je v Stockholmu zelo razširila epidemija otroške paralize in je omenjeni profesor tako dobil hvaležno delovno območje za svoja raziskovanja. Ugotovil je pri tej priliki, da povzročitelji te bolezni stiči v vodi, ki se pretaka po kanalih in se potem izliva v reke in jezera, odkoder okužuje tudi pitno vodo.

× **Svetlolasi imajo več las kakor črnolasi.** Učenjaki so se potrudili in prešteli lase na človeški glavi. Ugotovili so, da imajo svetlolasi več las kakor črnolasi. Svetlolaski imajo okrog 140.000 las, črnolaski pa samo 120.000. Ženska izrazito črnih las ima na glavi samo 100.000 las. Najmanj las imajo pa rdečolasi, in sicer samo okrog 88.000. V splošnem imajo ženske mnogo bujnejšo rast las kakor moški. Če bi se moški nikoli ne dal ostriti, bi mu zrastle samo 30 do 35 cm dolgi lasje, medtem ko zrastejo ženski 70 do 80 cm dolgi. Seveda so pa pri tem tudi izjeme na obeh straneh.

× **Poročni običaji v Bolgariji.** V Bolgariji naletimo na kmetih še na svoistvene poročne običaje. Če se hoče dekle omožiti s fantom, s katerim ni zadovoljen njen oče, se uveljavi še stari običaj ugrabitve. Mladič ugrabi svojo izvoljenko iz njene domače hiše in jo odvede v svoj dom. Med bivanjem v hiši svoje tašče ne sme nevesta izpregovoriti nobene besede s svojim bodočim možem in tudi ljubimkanje med njima ni dovoljeno. Prav zato, ker je bila ugrabljena in živi v tuji hiši, je Bolgarom nevestina čast tem sveteljša. Dekle preživi čas do poroke s šivanjem svoje opreme. Ta čas pa zaprosi ženinov prijatelja v njegovem imenu raziaricnega nevestinega očeta za roko njegove hčere. Na vse načine si prizadeva pregovoriti očeta in potolažiti njegovo jezo. Ko je to doseženo, izroči ženinov zastopnik nevestinemu očetu kupno ceno. Obenem pokaže očetu zlat nakit, namenjen njegovi hčeri kot nevesti. Potem naboči težko pričakovani dan poroke. Isti ženinov prijatelj pride kot glasnik sreče z zastavo v roki v vas. Kmečka godba hodi po vasi in vse hiti k hiši, kjer se pripravlja gostija. Najstarejša vaščanka mora prva prestopiti prag nove hiše in izročiti tam kruh in sol kot prisodobno srečo. Ženinov oče sprejme povorko in poljubi po starem običaju nevestinemu očetu roko. Oba očeta potem trčita v znak sprave. Nato se pojavita z zastrtim obrazom nevesta in soprojca darila sorodnikov in prijateljev. Šele potem odidejo vsi v cerkev k poročnim obredom.

MAŠALE

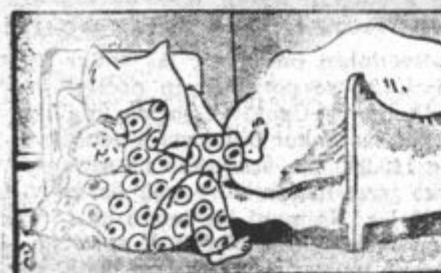
Strašne sanje Matije Debelina

Nikdar mislil ni Matija, da bo smučar kdaj postal; vendar, glej ga, kot Elija s smučmi se je v dir oognal.

Zdajci pa mu zmanjka tal, kakor klada se zvali. V strahu dih mu je zastal, ključ v zraku se lovi.

Z glavo treščil je ob tla in se zdajci prebudil. Sen je bila zgodba vsa, smučar nikdar bil.

ŠKOLJKA IZ TIHEGA MORJA

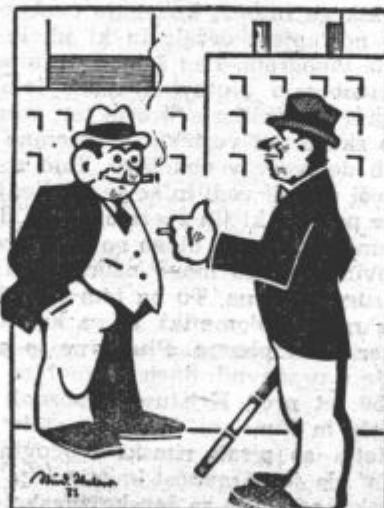
Jožek: »Ali je res, striček, da morska školjka buči kakor morje, iz katerega je vzeta?«

Stric: »Kes.«

Jožek: (pokaže na neko školjko): »Vidiš, jaz sem to školjko dal na uho, pa nisem ničesar slišal.«

Stric: »Seveda, saj je ta školjka iz Tihega morja.«

UPRAVICENA JEZA

»Kaj se toliko jezite, gospod doktor?«

»Kako bi se tudi ne! Celo leto sem zdravil nekega možaka, ker sem mislil, da je bolan za zlatenico, a šele danes sem izvedel, da je možak Kitajec...«

POMANJKLJIVI ZAKONI

Gospa Vanda se hoče ločiti od svojega moža, a bi rada pridržala svojega sinka.

»To ne gre,« ji dokazuje odvetnik, »ker po zakonu pripada deček očetu.«

»Toda, kako more zakon nekemu človeku dodeliti nekaj, kar sploh ni njegovo!« se razjezi Vanda.

VZDIH NA SESTANKU

»Ah, Miran, poljubi me bolj postopno, saj sem še v žalosti za svojim pokojnim možem...«

TEŽAVEN ODGOVOR

Jakec: »Čuješ, stari očka, kaj pa dela veter, kadar ne piha?«

HUDA GROZNJA

Vera: Ali ti je grozil, ko te je poljubil? Mila: »Da, rekel je, da me ne bo nikoli več poljubil, če se bom branila.«

NA ŽENITOVANJSKEM POTOVANJU

Hilarij Mrde in njegova mlada žena sta na ženitovanjskem potovanju. Mlada ženka, zelo boječa, se sramuje, da je poročena.

Ko nekega jutra naleti mladi zakonski par pred hotelom na ženinega znanca, reče ta: »Zelo sem presenečen, milostljiva, da vas vidim tu. Gospod je gotovo vaš soprog.«

»O ne,« odgovori mlada soproga vsa rdeča, »kaj ne, Hilarij, da se bova poročila šele čez tri tedne?«

NAKLJUČJE

Zoranček: Ali veš, Milica, kdaj te je prišla štorčija? Milica: »Ne.«

Zoranček: »Na starega leta dan.«

Milica: »Zanimivo. Torej prav na moj rojstni dan.«

MALI OGLASI

KOŽE od domačih zajcev, veveric, domačih mačk, lisic, dihurjev, kun, vider — kupuje L. ROT, krznarstvo, Ljubljana, Mestni trg 5.

ČRNO DETELJO in korenjevo seme kupujemo ali zamenjamo za pesno seme. Sever & Komp., Ljubljana.